DE BROEDVOGELS VAN SCHOUWEN-DUIVELAND IN 1987

JAN-WILLEM VERGEER
COR BERREVOETS
GERARD JANSE
TED C.J. SLUIJTER

Vogelwerkgroep Schouwen-Duiveland
verslagen & rapporten no:4

DE BROEDVOGELS VAN SCHOUWEN-DUIVELAND 1 987

JAN-WILLEM VERGEER
COR BERREVOETS
GERARD JANSE
TED C. J. SLUIJTER

Vogelwerkgroep Schouwen—Duiveland verslagen & rapporten no. 4

INHOUD

pagina :

INLEIDING (Redactie)..... 2

INVENTARISATIEMETHODIEK, EEN INLEIDING IN HET TERRITORIUMKARTEREN VOLGENS DE PPD-METHODE (Frank de Rooij)

TURVEN EN KARTEREN IN SLOTBOS HAAMSTEDE (Jan—Willem Vergeer)

DE BROEDVOGELS VAN TERREIN DE JONGE, 1 974—1 987 (Jan-Willem Vergeer)..... 11

OPVALLENDE ONTWIKKELINGEN BIJ KOKMEEUW EN VISDIEF (Cor Berrevoets) 18

DE DWERGSTERN OP NEELTJE JANS, 1 979—1 987 (Ted . C . J.Sluij ter) 21

EILANDEN OOSTERSCHELDEMONDTNG 1 987 (Ted.C.J ter) 22

WESTHOEK 1987 (Jan-Willem Vergeer) 26

KREKEN, WELEN EN POLDER 1987 (Cor Berrevoets) 30

ZILTE GEBIEDEN 1987 (Gerard Janse) 34

LITERATUUR JAAROVERZICHTEN 38

INLEIDING

Het is een goede traditie binnen de Natuur- en Vogelwacht om jaar— lijks veel aandacht te schenken aan de broedvogels binnen haar gebied. A1 in de jaren vijftig verschenen in het verenigingsblad t Sterna t overzichten van de resultaten van broedvogel tellingen in de Schouwen— Duivelandse natuurgebieden. In de loop der jaren werden deze overzichten steeds langer en completer. Er werd meer naar vogels gekeken en het belang van het vastleggen van de in het veld verzamelde gegevens werd steeds duidelijker. De 'Sterna' -broedvogeloverzichten groeiden met hun tijd mee, hetgeen in de jaren zeventig vooral te danken was aan de inspanningen van de heer J. W. Eckhardt en later de heer J. Vaane.

Vanaf begin jaren tachtig werden de jaarlijkse broedvogel overzichten verzorgd door leden van de toen net opgerichtte Vogelwerkgroep binnen de Natuur— en Vogelwacht. De groei, zowel in de hoeveelheid getelde gebieden, de kwaliteit van die tellingen en de kwaliteit van de overzichten van die tellingen, gaat (gelukkig) nog steeds door. Een nadeel van die groei was echter dat de verslagen in de t Sterna' nogal volumieus werden en dat er veel (voor sommige lezers dor) tabelwerk aan te pas kwam. Daarom besloot de Vogelwerkgroep, in overleg met de 'Sterna' —redactie, om de opzet• van het verslag over 1987 te veranderen. In de voorjaars- Sterna' van 1988 staat een algemeen overzicht van het broedseizoen 1987, zonder precies cijfermateriaal. Dat cijfer— materiaal treft u wel aan in dit rapport, evenals een aantal achtergrondverhalen over bepaalde vogelsoorten en/of gebieden en artikelen over het gebruik van bepaalde telmethodes. Het rapport biedt u dus de informatie die u de laatste jaren van de I Sterna' -broedvogeloverzichten gewend bent en een aantal artikelen die vooral voor de seri— euze vogelaar interesssant zijn.

Duidelijk is dat rnet deze uitgave het jaarlijkse Schouwen—Duivelandse broedvogeloverzicht weer een stukje verder is gegroeid.
We hopen dat deze presentatie van de gegevens vele lezers en gebruikers van het broedvogel overzicht zal bevallen, zodat we volgend jaar met goede moed nog een stapje verder kunnen gaan.

Tot slot natuurlijk weer veel dank aan diegenen die in 1987 de vele broedvogel tellingen verricht hebben en de daaruit voortkomende ge— gevens tijdig hebben doorgegeven. Zonder hun gegevens zou irnmers nog een 'Sterna' —broedverslag anno 1 955, nog een rapport als het nu voor u liggende, gemaakt kunnen worden.

De redactie Broedvogel o. 1987

JAN-WILLEM VERGEER
COR BERREVOETS
GERARD JANSE
TED c. J . SLUIJTER

INVENTARISATIEMETHODIEK , EEN INLEIDING IN HET TERRITORIUMKARTEREN VOLGENS DE PPD-METHODE.

FRANK DE ROOIJ

Door de Interprovinciale Ambtelijke Werkgroep Milieu-lnventarisatie is in 1985 een inventarisatie—methode gepubliceerd welke gebruik maakt van het feit dat alle vogels in een of andere vorm een territorium bezitten. Ook koloniebroeders hebben een territorium, al is dat vaak niet veel groter dan het nest met di rekte omgeving. De inventarisatie—methode is verder gebaseerd op drie tot acht veldbezoeken aan het te tellen gebied, waarbij zangvogels bij voorkeur vanaf een uur voor zonsopgang en weidevogels vanaf zonsopgang geïnventariseerd worden. Hierbij wordt een vaste looproute afgelegd in een per keer wisselende volgorde, zodat ieder deel van het gebied een keer vroeg en een keer laat geteld wordt.

De aanwezigheid en het gedrag van de vogel in het veld wordt genoteerd op veldkaarten. Het best bruikbaar hiervoor zijn kaarten van een schaal van 1 : 5000 met een versimpelde topografische ondergrond. Op de veldkaart wordt 'in het veld' genoteerd: 1 . de soortsafkorting en 2. de gedragscode. De soortsafkorting is voor bijna iedere vogelaar verschillend, ook al bestaan er standaardafkortingen. Denk b.v. aan de SOVON—kaarten en de NOU—streeplijsten.
De gedragscode is soms simpel, soms vrij moeilijk te bepalen. Houd er rekening mee dat het juist interpreteren van het gedrag van de vogel (s) en daarmee het geven van de juiste code, heel belangrijk is om te komen tot een goede en betrouwbare inventarisatie. De gedragscode bestaat uit:

CODE O	:	Waarneming van een solitaire vogel of een groep vogels in het broedbiotoop zonder dat er sprake is van territoriaal gedrag. Hiermee kunnen b.v. doortrekkers in het broedseizoen worden geregistreerd.
CODE 1	:	Waarneming van een paartje in het broedbiotoop zonder territoriaal gedrag, b.v. een paartje kievitten in een grasland.
CODE 2	:	Territorium-indikatieve waarneming in het broedbiotoop. Hieronder valt o.a. : zang, alarm, gevechten bij grens van territoria, imponeergedrag (b.v. baltsvlucht) en prooioverdracht.
CODE 3	:	Nestindicatieve waarnemingen. Hiertoe behoort o.m. het waarnemen van jongen in of' bij het nest, nesten met eieren, voedsel — en faciësvluchten en vleugellamheid—simulatie.

Een veldkaart kan er dan als volgt uitzien:

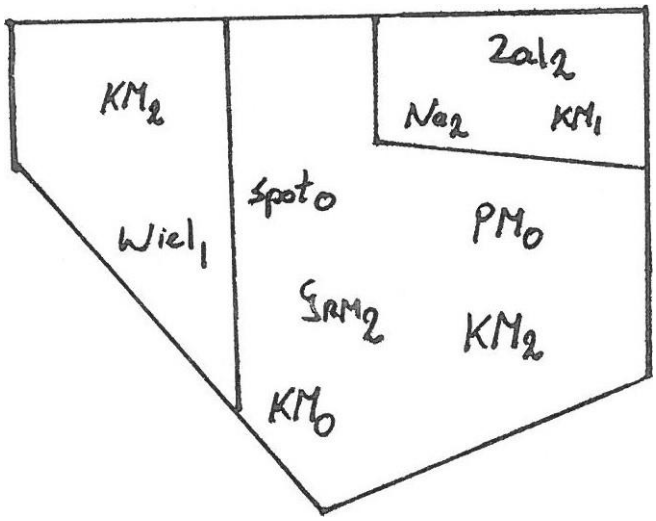

KM = koolrrees
SPT z: spotvogel
WIL= wielewaal
ZAL = zanglijster RVI
pjrrpe]œes
(RVI =
NA = nachteeal

Vervolgens wordt elke soort op de eigen soortkaart' gezet. Hierbij worden de gegeven codes in figuurtjes omgezet:

CODE = △
O = ▽
CODE 1 =

CODE 2 = O
CODE 3=

In het figuurtje wordt vervolgens het nummer van de week gezet waarin de inventarisatieronde plaatsvond. Deze weeknummers vind je in de meeste agenda's en in het handboek voor Vogel inventarisatie(p.483) .
Een voorbeeld: de inventarisatieronde vond plaats op 12 juli. Die 12 juli valt in week nummer 29. Een code 1 in week 29 komt dan als p de soort— kaart te staan.
Is er in de weken 12, 20, 24, 27 en 29 geïnventariseerd, dan kan een soort— kaart er als volgt uitzien:

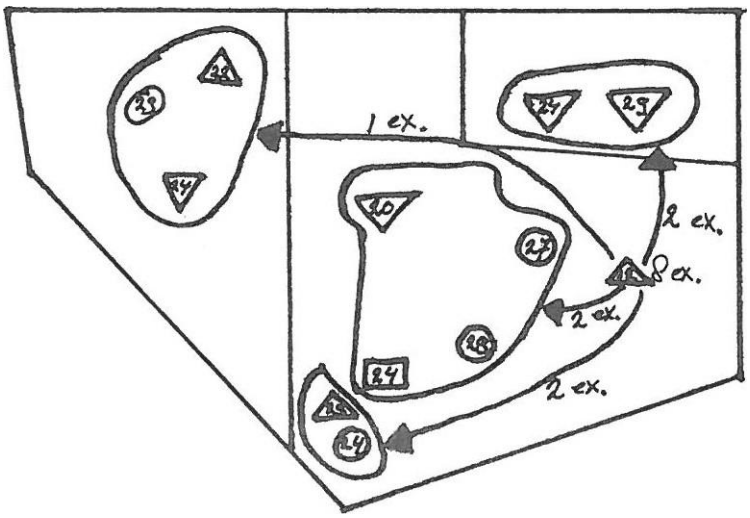

KOOLMEES

Na afloop van hetbroedseizoen kan, aan de hand van de soortkaarten, per soort het aantal territoria worden vastgesteld. Zoals op de kaart op de vorige pagina (Koolmees) tezien is, is

het de bedoeling dat elk territorium orncirkeld wordt. Bij het aangeven van de territoria dienen dan ook zoveel mogelijk waarnemingen in een cirkel te vallen. Alleen voor waargenomen groepjes vogels, zoals de acht Koolmezen in week 12 (zie kaartje vorige pagina) is dit niet mogelijk. Deze groepjes kunnen achteraf zoveel mogelijk over territoria verdeeld worden; kijk maar naar de pijlen op het Koolmees— kaartje. Van deze Koolmeesgroep is één exemplaar niet onder te brengen. Dit kan verklaard worden door b.v. het missen van een territorium (misschien een of twee ochtenden slecht weer) of het broeden in een ge— bied dat grenst aan het geïnventariseerde gebied.

De hierboven geschetste interpretatie is vrij eenvoudig uit te voeren. Bij de meeste niet—zangvogels ligt het interpreteren van de veldgegevens wat moeilijker, terwijl een aantal soorten (o.a. Bergeend en Wintertaling) er qua moeilijkheidsgraad helemaal uitspringen.
Om een duidelijke richtlijn voor alle vogelsoorten te geven heeft het I.A.W.M. een vijftal interpretatieregels opgesteld, die hieronder besproken zullen worden.

REGEL 1 Geldt voor eenden (behalve Bergeend) en steltlopers (behalve Kemphaan en Watersnip) .

MINIMUMSCHATTING:

Is gelijk aan de som van de volgende regels:

A. Alle klusters met tenminste één waarneming van kode 1 , 2 of 3(dus minimaal een kode 0 en een kode 1 in een kluster)
B. Het totaal aantal van eenmalige kode 3— waarnemingen (die dus niet op de onder A. genoemde wijze ge— klusterd zijn) .

MAXIMUMSCHATTING :

Is gelijk aan de minimumschatting plus:

C. Het aantal klusters met uitsluitend code 0— waarnemingen. Hierbij mogen geen groepjes van meer dan twee exemplaren worden meegenomen. *
D. Het aantal eenmalige waarnemingen met kode 1 of 2** E. Het aantal eenmalige waarnemingen met kode 0 van veelal solitaire mannetjes na een eventuele datum— grens.

* Bij Zomer— en Wintertaling wordt regel C. bij de minimumschatting meegeteld. Voor de Wintertaling geldt dit vanaf 1 mei.

** Bij Kuifeend vanaf 15 mei en bij Wintertaling vanaf 1 mei.

REGEL 2 Geldt voor Patrijs, Kwartel, Kwartelkoning, Watersnip en alle zangvogels.

MINIMUMSCHATTING :

Is gelijk aan de som van de volgende regels :

A. Zie regel 1 . A.
B. Zie regel 1 . B.
C. Het aantal eenmalige waarnemingen kode 1 en 2, mits vanaf eventuele datumgrens.

MAXIMUMSCHATTING:
Is gelijk aan de minimumschatting plus:
D. Het aantal klusters met alleen kode O—waarnemingen. * E. Het aantal eenmalige kode 1 of 2—waarnemingen, mits voor een eventuele datumgrens.
F. Het aantal eenmalige kode O—waarnemingen, mits vanaf eventuele datumgrens en geen onderdeel van een groep.
* Bij Patrijs, Ransuil, Steenuil en Witte Kwikstaart wordt regel D. bij de minimumschatting meegeteld.

REGEL 3 Geldt voor alle koloniebroeders.

MINIMUMSCHATTING:
Is gelijk aan het getelde aantal nesten/ broedparen.

MAXIMUMSCHATTING :
Is gelijk aan de minimumschatting plus het aantal paren waarvan het broeden vermoed wordt (kode 3) .

REGEL 4 Geldt voor de Bergeend.

MINIMUMSCHATTING :
Is gelijk aan de klusters met tenminste Zn waarneming kode 3 en eenmalige waarnemingen kode 3.

MAXIMUMSCHATTING :
Is gelijk aan de minimumschatting plus alle klusters met meer dan één waarneming kode 1 of 2.

REGEL 5 Geldt voor de Kemphaan.

MINIMUMSCHATTING :
Is gelijk aan de som van de volgende regels:
A. Het aantal klus ters van solitaire vrouwtjes met tenminste een kode 3—waarneming.
B. Het aantal eenmalige waarnemingen van vrouwtjes met kode 3.
C. Het aantal klusters van waarnemingen van solitaire vrouwtjes, waarin tenminste een waarneming vanaf 1 5 mei voorkomt.

MAXIMUMSCHATTING :
Is gelijk aan de mnimumschatting plus:
D. Het aantal eenmalige waarnemingen van solitaire vrouwtjes mits vanaf 1 5 mei.

Bij de hierboven beschreven interpretatieregels is het zaak om de termen t kluster t en 'eenmalige waarneming' goed te scheiden. Een kluster bestaat uit tenminste twee waarnemingen op twee verschillende teldagen .
De datumgrenzen die bij de interpretatieregels gebruikt dienen te worden staan in het handboek voor Vogel inventarisatie (p. 479—483 en bij de soort— gegevens) .
Werken met de hierboven geschetste inventarisatiemethode heeft verscheidene voordelen. Het werken met meerdere tellers in een gebied of in aangren— zende gebiedenmet overeenkomstig biotoop leidt tot goed vergelijkbare resultaten. Ook het samenvogen van soortkaarten van een gebied, waar meerdere tellers gewerkt hebben, blijkt geen problemen op te leveren. Bovendien kunnen bij het gebruik van een gestandariseerde methode als de hier omschre— vene de gegevens door meerdere mensen gelezen en geïnterpreteerd worden.

LITERATUUR

Hustings, M. F. H. et al. 1 985. Vogel inventar'isatie, Achtergronden, richt— lijnen en verslaglegging. Wageningen/ Zeist.

IAWM, 1985. Interprovinciale richtlijnen voor het inventariseren van weide—vogels. Utrecht.
PPD. 1986. Milieu—inventarisatie: Broedvogel onderzoek. Middelburg.

TURVEN EN KARTEREN IN HET SLOTBOS HAAMSTEDE.

JAN WILLEM VERGEER

Het ligt in de bedoeling van de VWG Schouwen-Duiveland om de komende jaren bij het broedvogelonderzoek zoveel mogelijk over te schakelen van de nu nog gebruikelijke turfmethode op de territoriumkarteringsmethode. In het artikel van Frank de Rooij wordt uiteengezet hoe je zo t n territo— rimkarteringsmethode op een goede wijze kunt hanteren. Bij de gebruikelijke inventarisatie van het Slotbos Haamstede werd in 1 987 grotendeels volgens deze methode gewerkt. Het gros van de soortkaarten werd volgens de bij van Rooij gegeven Regel 2 verwerkt. Naast de territoriumkartering werden de tel gegevens ook op de tot dan toe gebruikelijke turf—manier verwerkt. Op deze manier werd voor de meeste soorten een tweetal cijfers verkregen. Een vergelijking van die cijfers levert het volgende beeld op:

A. Soorten waarbij het aantal bij turven en karteren gelijk is.

soort	aan tal
Turkse Tortel	
Koekoek	2
Ransuil	
Witte Kwikstaart	
Gekraagde Roodstaart	1-2
Grote Lijster	
Spotvogel	
Koolmees	20
Eks ter	2
Zwarte Kraai	1
Groenling	0-1
Sijs	0-1

soort	aantal karteren	aan tal turven
Wilde Eend	3-5	1-3
Holenduif	10	8-9
Houtduif	22-23	1 5-20
Tortelduif	1 — 24	14-18
Groene Specht	5—6	4-5
Grote Bonte Specht		
Winterkoning	40	30
Heggemus	8	6
Roodborst	13-1 7	10-12
Nachtegaal	1-2	1
Merel	1 5-18	12
Zanglijster	13-14	8-1 0
Tuinflui ter	1 0-1 3	8-10
Zwartkop	9	8
Flui ter	3—5	2-3
Tjiftjaf	1 7	1 0-1 5

Fitis	1 6-20	1 0—1 5
Grauwe Vliegenvanger	5-6	5
Pimpelmees	12-13	1 2
Boomkruiper	6	5-6
Wielewaal	1-2	1
Vlaamse Gaai	4	2
Vink		3

B. Soorten waar bij karteren een hoger aan tal werd verkregen dan bij turven .

C. Soorten waar bij turven een hoger aantal werd verkregen dan bij karteren.

Geen.

Samenvattend: bij 12 soorten waren de aantallen bij turven en karteren gelijk, bij 23 soorten waren de aantallen bij karteren hoger dan bij turven en bij geen enkele soort waren de aantallen bij turven hoger dan bij karteren. De overige drie vastgestelde broedvogels (Fazant, Spreeuw en Kauw) werden niet volgens een van de genoemde methodes geteld.
In totaal werden in het Slotbos Haamstede in 1 987 38 soorten (mogelijke) broedvogels vastgesteld. Procentueel bekeken levert de turf/ karteer—vergelijking het volgende beeld op:

Aantallen turf/ karteer gelijk....31% (12 soorten) Aantallen karteer hoger dan turf. . 61% (23 soorten) Aantallen niet door turf/ karteer 8% (3 soorten) 61%
er bepaald..... 8%
100% (38 soorten)

mei juni

telling 1 .. 2 territoria Winterkoning
telling 2 . 2 territoria Winterkoning
telling 3 .. 1 territorium Winterkoning

telling 4 ..1 territorium Winterkoning Deze vergelijking flatteert overigens nog het aantal bij turf en karteer gelijke soorten; in 7 van de 12 gevallen gaat het om niet met zekerheid vastgestelde (0—1) territoria. Meestal zijn dat soorten die één maal, maar dan wel in de goede tijd, gehoord of gezien zijn.

Duidelijk is dat zelfs in een klein bosgebied als het Slotbos Haamstede (oppervlakte ong. 0,75 KM ^{2}) de territoriumkartering een duidelijk hoger aantal territoria 'ontdekt ^{t} dan de turfmethode. Waar komt dat verschil dan vandaan? Verreweg de belangrijkste oorzaak is het feit dat bij het turven van elk bezoek een totaal lijst wordt gemaakt waarop slechts de aantallen, en niet de plaats van de gevonden territoria, te vinden zijn. Leg je bij het uitwerken aan het einde van het broedseizoen die totaal lijstjes naast elkaar, dan kan er dus het volgende gebeuren:

Telling van de Winterkœling in gebied X

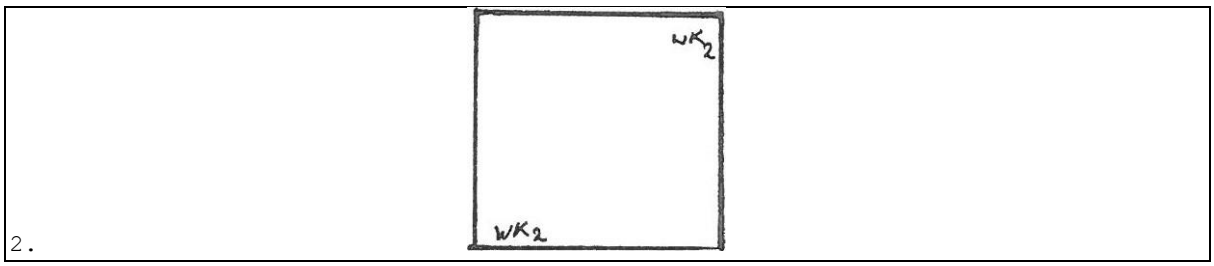

april

Bij turven is de conclusie: Ià2 territoria

Bij karteren blijkt dat twee territoria twee maal geconstateerd zijn en dat daarnaast nog op twee plaatsen een maal een zingende Winterkoning werd aangetroffen. Conclusie bij karteren: 2à4 territoria.

Op deze eenvoudige manier is het verschil van 25% tussen die 30 resp. 40 territoria Winterkoning in het Slotbos Haamstede goeddeels te verklaren.

Tot slot nog iets over de nadelen van de karteringsmethode ten opzichte van de turfmethode. Ten eerste het materiaal: bij de kartering is het gebruiken van goed kaartmateriaal onontbeerlijk. Het beste is als je van .een goede ^{T} moederkaart' , liefst schaal 1 : 5000, een flink aantal copiën kunt maken. Je hebt de kaarten immers zowel in het veld als thuis (de soort— kaarten) nodig. Het is niet verstandig om met de soortkaarten op pad te gaan; zo ^{t} n pak papier werkt buiten erg onhandig(regen!) en het extra zoekwerk is niet bevorderlijk voor de consentratie. Het tweede nadeel van de karte— ringsmethode is de tijd die je eraan kwijt bent. Met name het binnen—

bureauwerk neemt duidelijk meer tijd in beslag. Met het verwerken van elke telling op de soortkaarten ben je al gauw meer dan een uur bezig en voor het goed interpreteren van de kaarten aan het einde van het seizoen kun je gerust een middag of avond uittrekken. Daar staat dan wel tegenover dat de gegevens uit de inventarisatie op een waardevolle manier gebruikt en bewaard kunnen worden, anders gezegd: de telling is meer waard geworden. Een laatste

tip: vergeet vooral niet om voor dat je met het karterings— veldwerk gaat beginnen het handboek voor Vogel inventarisatie, en dan met name hoofdstuk 3.4. en hoofdstuk 4, door te lezen. Tijdens het seizoen is het altijd raadzaam om de soortgegevens in het handboek regelmatig te hanteren. Gewapend met al die handboekkennis, die goede kaarten en een portie energie kom je ook als territoriumkarteerder/ster het broedseizoen wel door!

LITERATUUR

Hustings, M. F. H. et al. 1985. Vogel inventarisatie, Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Wageningen/ Zeist.

DE BROEDVOGELS VAN TERREIN DE JONGE, 1 974—1 987.

JAN WILLEM VERGEER

Sinds 1974 telt de heer P. van Dal sen jaarlijks de broedvogels in het Zuidoostelijk deel van het Verklikkerduin, dat beter bekend is onder de naam van de eigenaren, de familie De Jonge. De bezittingen van de fam. De Jonge beslaan zo'n 64 hectare. Het gebied dat de heer van Dal sen telt is wat groter, een gedeelte van het in bezit van Rijkswaterstaat zijnde aangren— zende Verklikkerduin wordt ook meegeteld. In totaal beslaat het tel gebied zo'n 80 hectare.

De vegetatie in het gebied is gevarieerd. In het zuidelijk deel overheersen droog duingrasland en enkele diepere valleitjes, die door een aanzienlijk vochtiger vegetatie gekenmerkt worden. Meer naar het noorden toe vinden we vrij droge hellingen met veel Duindoorn en Liguster, met her en der verspreid diepe, vochtrijke putten, meestal met een begroeiing van Riet en biezen. De meeste putten kennen inmiddels ook een opslag van vochtminnende stuiken en bomen, met name wilgen. In vochtige winters staat een groot deel van het gebied onder water. Op de weinige onbegroeide droge plaatsen die dan nog over zijn kunnen zich grote hoeveelheden Konijnen ophouden (het zgn. Konijnencircus) .

Het gebied wordt in het broedseizoen regelmatig bezocht door de heer Van Dalsen, met name in de vroege ochtenduren en in de avondschemering. Bij deze bezoeken wordt niet alleen op vogels gelet. De wijze van inventari— seren kan het best worden omschreven als een variant op turf—methode. Bij de meeste grondbroeders echter, met name bij meeuwen, scholekster e.d. werd steeds het aantal gevonden nesten opgegeven.

fig. 1
Terrein De Jonge, situering

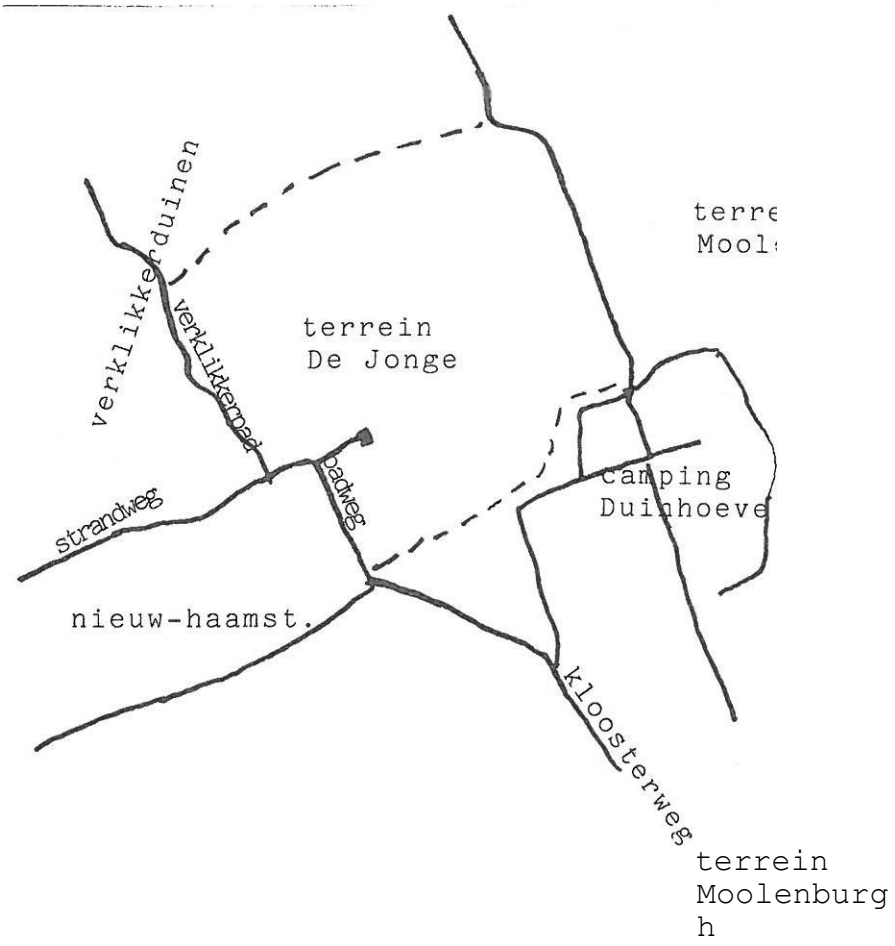
verklikkerduinen
verklikkerpad
terrein
De Jonge
terre
Mool
Camping
Duinhoeve
badweg
strandweg
nieuw-haamst.
kloosterweg
terrein
Moolenburg
h

Ontwikkelingen in de broedvogelstand tussen 1974 en 1988. (1)

Dodaars, eenden en ral achtigen.

Met het Watergat is het Terrein De Jonge het meest vochtrijke Schouwse duingebied. Dit komt in het aantal broedvogels uit deze groep dan ook tot uiting. De meeste soorten broeden in de vrijwel ondoordringbare vegetatie nabij de kleine putten. In vochtige jaren liggen de aantallen vaak wat hoger dan in droge. De Waterral lijkt alleen in de zeer vochtige jaren tot broeden te komen. Kuifeend (sinds 1980) en Dodaars (sinds 1984) hebben zich recent als bijna jaarlijkse broedvogel gevestigd. De Zomertaling wordt vrijwel jaarlijks waargenomen, maar alleen waarnemingen van een vrouwtje met pullen zijn als een broedgeval doorgegeven. Het voorkomen van de Wintertaling is onduidelijk. Hoewel Van Dal sen de soort sinds 1976 niet meer vermeldt staat in de Avifauna: "enkele paren in het oostelijk deel van de Verklikker" . (2) De laatste jaren lijkt het aantal broedvogels van de groep licht achteruit te gaan. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het steeds dichter worden van de vegetatie in de vochtige laagtes, waardoor de hoeveelheid open water afneemt. Voor een aantal soorten is dat open water blijkbaar een vereiste om tot een succesvol broedsel te komen.

Een geval apart is de Bergeend. Deze soort broedt in het gebied in de ruim— schoots aanwezige konijneholen. De stand kan van jaar tot jaar nogal schommelen, maar sinds 1984 is er sprake van een duidelijke achteruitgang. Predatie is hiervan waarschijnlijk niet de oorzaak: er zijn niet al te veel meeuwen in het gebied en Eksters blijken geen jonge Bergeenden te pakken. (3) Redenen voor die achteruitgang kunnen zijn: de strenge winters van de af— gelopen jaren en de tendens van de Bergeend om steeds meer in de polder te gaan broeden .

Roofvogels en uilen.

Sinds de plaatsing, rnidden jaren zeventig, van een Torenvalk—nestkast op de grens van Terrein De Jonge en het RWS—gebied is deze soort een vrijwel jaarlijkse broedvogel. Voor de Ransuil gaat dat sinds 1978 ook op. De soort broedt, zoals gebruikelijk, in een oud Eksternest. In het Watergat/Terrein De Jonge—gebied wordt sommige jaren een territorium van de Bruine Kiekendief gesignaleerd. Zekere broedgevallen zijn schaars, voor Terrein De Jonge wordt slechts een maal (1 984) mogelijk broeden gesuggereerd, op grond van o.a. het waarnemen van prooioverdracht. (4) Hoewel de Sperwer het hele jaar door in het gebied gezien kan worden is slechts een maal een broedgeval geconstateerd, in 1984 (een zeer goed roofvogel jaar, zie de bijlage) . De precieze broed— plaats is niet bekend. Het lijkt er, ondanks de recente toename van het aantal broedgevallen in de Nederlandse duinen, nog niet op dat de soort zich als regelmatige broedvogel gevestigd heeft in het gebied. Verheugend is het feit dat in 1987 een territorium van de Steenuil werd geconstateerd. Regel — matig werd een roepend exemplaar gehoord en later werd ook een jong gezien. Waarschijnlijk was de broedplaats een oude wilg of populier, nabij het huis van de fam. De Jonge.

Hoenders, stel tlopers en meeuwen.

De oevereenkomst tussen de in Terrein De Jonge voorkomende soorten uit deze groepen is dat het alle grondbroeders zijn. De aantalsontwikkeling bij veel soorten uit deze groep is nogal grillig. In het vochtige duingras— land zijn Tureluur en Grutto onregelmatige broedvogels. In een grijzer verleden (voor 1974) zijn beide soorten ongetwijfeld talrijker geweest. Misschien kan de grondwaterpeil verhoging een definitieve hervestiging be— werkstelligen, al werd van beide soorten de laatste jaren het broeden niet vastgesteld. De Wulp is sinds 1974 vrijwel constant rnet een broedpaar aanwezig. De ook voornamelijk in het duingrasland broedende Kievit en Schol— ekster zijn niet erg talrijk te noemen. Houtsnippen kunnen in de bossages een goed broedbiotoop vinden. Toch werd alleen in 1 974 (zeker,

jongen gezien) en 1 984 (Iliogelijk) het voorkomen vastgesteld. Daar er geen speciale inventa— risatie voor de soort plaatsvond lijkt het niet onmogelijk dat het voorkomen in andere jaren over het hoofd is gezien.
Wel compleet zijn de aantallen broedende meeuwen. Voor Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw is Terrein De Jonge naar Schouwse normen een onbeduidend broedgebied. Bij de Stormmeeuw ligt dat anders. Deze soort gaat de laatste jaren duidelijk in aantal achteruit in de Schouwse duinen. Het is dan ook opvallend dat nog in 1984 het hoogste aantal broedparen in Terrein De Jonge (25) bereikt werd. Sindsdien is de stand ook hier teruggelopen. De vermoede— lijke oorzaak is volgens de heer Van Dal sen de predatie van de eieren door Eksters. Stormmeeuwen schijnen zich nauwelijks tegen deze predatie te ver— weren.

Duiven, Koekoek, Gierzwaluw en spechten.
De Holenduif en de Grote Bonte Specht werden in 1 976 voor het eerst als broedvogel vastgesteld. Nu behoren ze beide tot de vaste broedvogel bevol— king van het gebied. Daarmee geven de cijfers van Terrein De Jonge een bevestiging van de recente vooruitgang van beide soorten in de Schouwse duinen. De Turkse Tortel is een constante broedvogel rond het huis van de fam. De Jonge. Alleen na strenge winters lijkt een achteruitgang op te treden; zie de terugval na 1978 en 1 985. Bij de Groene Specht is ook sprake van zo'n terugval na een strenge winter, maar in mindere mate. Verder is de soort vrij constant. Een curiositeit is het broeden van de Gierzwaluw aan het huis van de fam. De Jonge in 1975 en 1976.

Zangvogels van open terrein .
In deze categorie vallen in het gebied alleen Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart en Tapuit. De eerste twee broeden in jaarlijks wisselend aantal op de duingraslanden. Bij de inventarisatie wordt aan de soorten niet veel aandacht besteed. De Gele Kwikstaart lijkt zich de laatste jaren te (her) vestigen in het vochtige duingrasland. De soort werd immers door de grondwaterpeil verlaging in de jaren zestig en zeventig uit het duinge— bied t verdreven t zodat een hernieuwd voorkomen na de recente verhoging van het grondwaterpeil verwacht mag worden. (5) Tot slot van deze kleine groep de Tapuit. Sinds 1982 gaat deze soort duidelijk in aantal achteruit. Een direkte oorzaak in het gebied is niet bekend, wel is het zaak om de aantalsontwikkeling de komende jaren goed in de gaten te houden.

Struweel—zangvogels .
Dit is kwantitatief de grootste broedvogelgroep in het gebied. Over het algemeen kan gesteld worden dat de opgegeven aantallen van deze vogel groep te laag zijn. Daar echter wel jaarlijks op dezelfde wijze geteld werd is het toch mogelijk om (voorzichtige) conclusies uit de cijferreeks te trekken. In de rietveldjes komen Kleine Karekiet en Rietzanger waarschijn— lijk jaarlijks in klein aantal als broedvogel voor. Het in 1977 vastgestel— de Snor—territorium is zeer curieus; het biotoop is zeker niet ideaal en de soort is op Schouwen—Duiveland zeer zeldzaam. Nog zo'n zeldzaamheid voor Schouwen was het broedgeval, in 1 982, van de Matkop in een valleitje met veel hoog opgeschoten wilgen. In dit geval lijkt het biotoop voor de soort ideaal te zijn, maar toch is na 1982 geen broedpoging meer gesignaleerd. Meer gebruikelijk is het voorkomen van bekende 'open struweel [1] duinvogels. Verheugend is dat drie zeldzarne vertegenwoordigers van deze groep, te weten Paapje, Roodborsttapuit en Grauwe Klauwier, de laatste jaren regelmatig in het gebied broeden. Grauwe Klauwier en Paapje lijken zich zelfs sinds het begin van de jaren tachtig als nieuwe broedvogels in het gebied gevestigd te hebben. Zeer opmerkelijk voor soorten die elders in het Nederlandse duingebied sterk in aantal

achteruit zijn gegaan. De drie genoemde soorten broeden in Terrein De Jonge in het ge— varieerde overgangslandschap van duingrasland naar het pure Duindoorn— Liguster-struweel, dat gekenmerkt wordt door het voorkomen van afwisselend dichte Meidoorn/ Liguster/ Duindoorn—hagen, vochtige laagtes en open gras—
landjes .
Van echte duinstruweelvogels als Fitis, Grasmus, Nachtegaal en Sprinkhaan— rietzanger lijken de opgegeven aantallen zeker te laag te zijn. Alleen de voor 1975 opgegeven getallen, waarbij deels gebruik werd gemaakt van de inventarisatie van Van Haperen (6) lijken een behoorlijk beeld te geven van de populatiegrootte van deze soorten. Wel komt uit de getallenreeks ook voor Terrein De Jonge een toename van de Nachtegaal naar voren. Met deze prachtzanger gaat het gelukkig goed in de Schouwse duinen.
De Kneu is de enige struweel vogel die duidelijk achteruit gaat in het gebied. Ook een ontwikkeling die zeker niet beperkt is tot Terrein De Jonge .

Boszangvogels .
De oppervlakte t bos t in Terrein De Jonge bestaat uit een klein perceel Zwarte Den en enige hectares vrij jong binnenduinbos, waarin Zachte Berk, Grauwe Abeel, Balsempopulier en Zwarte Els voorkomen. Het lijkt erop dat boomminnende soorten als Gekraagde Roodstaart, Boomkruiper en Wielewaal zich vanaf' begin jaren tachtig indeze bossages gevestigd hebben, zij het in nogal wisselend aantal. In het dennenbosje zijn Zwarte Mees en Goud— haantje incidentele broedvogels. Nog een zeldzame boombroeder is de Bonte Vliegenvanger. Twee à drie maal werd een territorium vastgesteld en misschien zit een definitieve vestiging er nog wel in. Een laatste groep te behandeIen boombroeders zijn de kraaiachtigen. De jaarlijsten maken duidelijk dat de aantallen in deze groep zeker niet exceptioneel hoog liggen. De recente achteruitgang van de Ekster wordt veroorzaakt door de jachtdruk op de soort. Opvallend is dat Kauw en Zwarte Kraai de laatste jaren juist wat in aantal toenemen; een di rekt gevolg van dat lagere aantal Eksters?

Besluit

De door P. van Dal sen verzamelde gegevens over de periode 1 974—1 987 maken genoegzaam duidelijk dat Terrein De Jonge wat betreft de broedvogel popula— tie een van Schouwens meest waardevolle duingebieden is. Dat maakt het extra plezierig om te kunnen vermelden dat het gebied niet aan acute be— dreigingen blootstaat. Wel is het gebied min o? meer ingesloten door recreatiegebieden en wordt de oost— en westgrens gevormd door paden naar zee, waar 's zomers nogal wat volk gebruik van maakt. De aanwezigheid van zowel loslopende honden als mensen in het gebied is dan ook moeilijk ge— heel te vermijden, maar regelmatige contrôle, een goede afrastering en voorlichting 'naar het publiek toe' kan grote problemen voorkomen.
Qua natuur zal de komende jaren door de grondwaterpeil verhoging wel een en ander veranderen. Op de lange duur zal dit zeker een positief effect hebben op de broedvogel stand in het gebied. Met narne de kansen voor vochtigstruweel—vogels zullen toenemen. Kijkend naar de situatie op Schouwen en in Zuidwest-Neder1and kunnen de volgende broedvogels de meest waardevolle van het gebied genoemd worden: Zomertaling, Wulp, Steenuil, Paapje, Roodborst tapuit en Grauwe Klauwier. Bij het beheer van het gebied zal dan ook zoveel mogelijk rekening gehouden moeten worden met de biotoop—eisen van deze soorten. Zoals het er nu naar uitziet moet het mogelijk zijn om de meeste van bovengenoemde soorten voor het gebied te behouden.

Dankwoord

Veel dank is verschuldigd aan de heer P. van Dalsen, die zo'n 98% van de informatie voor dit verslag leverde. Deze informatie bestond uit de jaarlijks door hem samengestelde broedvogeloverzichten van Terrein De Jonge in de Sterna en een mondelinge toelichting daarop.

Literatuur en bronnen

noten :

(1) Deze gegevens zijn afkomstig van de jaarlijkse broedvogel overzichten, zie hieronder en bijlage 1 .

(2) Werkgroep Avifauna Natuur— en Vogelwacht Schouwen—Duiveland, 1987.
De vogels van Schouwen—Duiveland. Zierikzee. (p. 1 45)

(3) Pers— med. P. van Dal sen

(4) ibidem

(5) De vogels van Schouwen—Duiveland. (p. 85,233/234)

(6) Zie Sterna—broedvogeloverzicht 1 975

De bijlage werd samengesteld met behulp van de volgende jaarverslagen:

Anonymus, 1976. Broedseizoen 1975. Sterna 1 9: 9—20.

Berrevoets,C. , G. Janse en J . W. Vergeer. 1985. Broedvogeloverzicht SchouwenDuiveland 1 985. Sterna 29: 74-92.

Eckhardt, J. W. 1 974. Broedseizoen 1974 Schouwen—Duiveland. Extra Sterna.

Sluijter, T.C.J. 1 980. Broedgegevens 1 980. Sterna 24: 138-1 42.

Sluij ter, T.C.J. 1 983. De broedvogels van de Schouwse natuurgebieden in 1 982.
Sterna 27: 55-61 .

Sluij ter, T.C.J. en J. W. Vergeer. 1 985. Broedvogeloverzicht 1 984.
Sterna 29 : 4_1 1 .

Vaane, J . P. 1 976. Broedseizoen 1 976. Sterna 20: 73-85.

Vaane, J . P. 1 977. Broedgegevens 1 977. Sterna 21 : 97—1 09.

Vaane, J . P. 1 978. Broedgegevens 1 978. Sterna 22: 75—86.

Vaane, J. P. 1 979. Broedgegevens 1 979. Sterna 23: 72—80.

Vogelwerkgroep Schouwen—Duiveland. 1 987. Broedvogeloverzicht 1 986 . Sterna
32: 5—1 4 .

Bijlage

Overzicht van aantallen broedvogels in Terrein De Jore 1974—1987.
Van 1981 en 1983 zijn geen bekend, de telling 1974 is incanpleet. X: aanwezig als aantal niet geteld of geschat.

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1982	1984	1985	1986	1987
dodaars		–	–	–	–	–	–	–	1	1	–	1
bergeend		4	6	7	6	4	8	6	9	8	5	3
wintertaling		2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
wilde eend		15	15	10	10	8	8	14	12	10	8	10–12
zomertaling		–	–	–	1	–	–	–	1	1	1	–
slobeend		6	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1
kuifeend		–	–	–	–	–	1	1	2	2	–	1
bruine kiek		–	–	–	–	–	–	–	0–1	–	–	–
sperwer		–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
torenvalk		–	–	–	–	1	–	1	2	1	1	1
patrijs		–	1	–	1	2	1	1	2	2	–	1
fazant	x	4	20	22	12	10	24	30	30	15	18	22
waterral		1	–	–	–	–	–	–	0–1	–	–	–
waterhoen	x	12	8	14	12	10	14	6	12	8	8	8
meerkoet		2	2	–	2	1	3	4	2	4	2	3
scholekster	2	7	5	8	4	4	4	8	6	6	6	4
kievit	4	–	5	8	4	8	12	10	14	4	8	5
houtsnip	1	–	–	–	–	–	–	–	0–1	–	–	–
grutto		–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–
wulp	1	2	1	1	1	1	1	–	1	1	1	1
tureluur		–	–	–	–	–	1	4	1	–	–	–
stormmeeuw	4	12	10	12	14	10	14	16	25	24	12	8–10
kl.mantel	3	2	2	8	2	2	–	2	2	–	–	–
zilvermeeuw	20	8	12	–	4	4	8	5	4	1	1	–
holenduif		–	1	–	2	2	4	–	4	2	3	5
houtduif	x	11	15	12	6	6	8	10	12	10	10	8
turkse t.	x	4	4	4	2	–	1	2	2	4	2	2
tortelduif	3	8	6	8	6	6	8	4	5	2	2	6
koekoek		2	1	–	–	–	2	1	1	1	–	1
steenuil		–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
ransuil		–	–	–	1	1	1	1	1	–	1	–
gierzwaluw		1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
groene sp.		2	4	3	4	3	4	6	5	4	3	5
grote b.sp.		–	1	–	1	1	2	4	2	1	2	2
veldleeuw.	x	5	2	6	4	4	7	12	6	–	5	6
boerenzw.		5	5	6	5	4	4	4	–	–	–	–
huiszw.		–	4	3	1	–	–	4	4	6	6	6
koolmeeuw	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
graspieper	x	10	4	8	4	8	5	10	8	8	–	4
gele kwik.		–	–	–	–	–	–	2	1	–	0.1	1

tureluur storrrrreeuw 4 12 10 12 14 10 14 16 12 8-10 kl.
rnantel zilvermean 20 12 holenduif

houtduif 1 1 15 12 10 12 10 turkse t. tortelduif 3 koekoek
steenuil

ransuil gierzwa111N groene –
SP. grote b.sp. 1
veldleeuw.12 4
1
boererm. huism. 2
boanpieper 1graspieper x 5 10 4 10 e kNik. – – –
6 6 6
witte kdil<. 2 winterkon. 4 30 6 10-12 – – –
– 8 8 – 4
30 10 8roodborst nachtegaal10 14 2 1 – 0–1 1
15 12 12-16 snor spotvegel 2 4 3 6 4 6 4 4
braaœluiper tuinfluiter 2 – 2 4 5 2 3 1(
zwartkop 2 – – 2 4 4 2 4
tjiftjaf 2 2 3 6 4 4 4 4
4 7 8 1;

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1982	1984	1985	1986	1987
gekr.roodst.		–	–	–	–	–	?	4	4	?	3	?
paapje		–	–	–	–	–	–	2	2	1	1	2
robotapu		1	1	–	–	–	–	–	1	1	–	1
tapuit	6	6	8	14	8	6	8	12	8	6	4	2
merel		22	16	–	14	16	12	20	20	28	18	18–22
zanglijster	x	7	6	9	10	8	12	6	5	6	6	8
grote lijst.		1	1	–	1	–	–	1	1	1	1	1
sprihariza		1	1	1	1	1	–	1	2	--	–	1
rietzanger		–	–	1	2	–	–	6	–	2	2	2
kleine kar.		–	–	–	–	–	–	4	5	1	2	2–4

fitis	12-18	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
goudhaantje		-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	2	
gr. vlieg.		4	-	1	-	1	1	1	1	-	0-1	1	
bonte vlieg.		7	2	3	1	2	-	2	4	2	-	1	
staartnees		-	-	1	-	-	-	2	2	2	-	-	
mtkop myartE		-	-	1	-	-	1	4	4	-	-	2	
mes 1		-	1	2	1	1	2	1	4	2	2	2	
pimpelmees		50	12	12	8	12	8	8	20	14	10	1	
koolmees		-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
boankruip.	x	-	-	-	-	-	-	4	4	2	2	1	
wielewaal													
klauwier		-	1	-	-	-	-	-	1	-	0-1	-	
		-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
ekster		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		2	2	3	2	2	2	4	4	3	2	3	
		5	4	-	3	2	8	6	7	4	4	6	
		-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	
		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
		-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	
		2	1	2	4	2	4	6	4	4	3	5	
		4	7	9	4	6	10	10	10	10	6	5	
		-	1	-	-	-	-	4	-	-	4	6	
		-	-	1	-	1	1	1	2	1	2	4	
		-	8	6	4	4	8	12	14	10	8	1	
		-	-	-	-	-	-	8	8	14	12	1	
		1	-	2	3	-	4	8	10	6	4	5	
		-	-	3	1	-	-	1	2	-	2	1	
		5	4	9	2	4	6	6	8	8	6	5	
		-	2	3	-	-	-	-	2	2	4	4	
		16	12	10	3	5	6	-	4	-	1	1	

							10	10	10	10			
zw.kraai spreeuw		12	14	10	10-12						12	10	
ringnxs10		1	-	2	3	-	4			6	4	5	
vifl<		-	-	3	1	-	-		2		2	1	
groenling		5	4	9	2	4	6		8		6	5	
putter		-	2	3	-	-	-		2		4	4	
Imeu		16	12	10	3	5	6		4		1	1	
rietgors									2		2		
m. roodst.									-		-		

1 7

OPVALLENDE ONTWIKKELINGEN BIJ KOKMEEUW EN VISDIEF.

COR BERREVOETS

Kokmeeuw

In het begin van de eeuw broedden in polder en —vooral— inlagen zo'n 10.000 paar Kokmeeuwen op Schouwen—Duiveland. Sindsdien is er veel veranderd. Met name na 1953 liepen de aantallen snel terug en sinds de jaren zeventig ligt het totaal aantal broedparen onder de 2000. In de jaren tachtig stabiliseerde de soort zich op een aantal van 1000—1 500 paar.

De laatste jaren doet zich echter in een gebied een duidelijke toename voor. Het gaat hier om de Ouwerkerkse Inlagen. In 1 978 broedden hier nog slechts vijf paar Kokmeeuwen, maar in 1 985 was dit aantal opgelopen tot 200. In 1986 steeg het nog verder tot 650 en het broedseizoen van 1987 leverde zelfs 1180 broedparen op. Dit betekent een toename met een factor 6 in drie broedseizoenen.
De grote vraag is nu waar deze vogels vandaan komen. De rneest voor de hand liggende oplossing is dat uit nabij gelegen kolonies afkomstige vogels zich vestigen in de Ouwerkerkse kolonie. Bewijzen zijn hiervoor nog niet gevonden (geen ringen) . De fikse toename in Ouwerkerk kan in geen geval te wij ten zijn aan een afname in andere Schouwse Kokmeeuwen—kolonies. De mees— te Schouwse kolonies zijn namelijk niet zo groot en nemen ook niet in aan— tal af, terwijl vestiging van jonge Kokmeeuwen op een dergelijke schaal vrijwel onmogelijk is. Het moeten dus wel vogels zijn uit een ander gebied. Zo is het bekend dat de grootste Zeeuwse Kokmeeuwenkolonie op het schor van Saeftinghe(Z—VI.) de laatste jaren sterk in aantal afneemt. Mogelijk komen er vogels van die kolonie naar de Ouwerkerkse Inlagen. Misschien dat vondsten en/ of waarnemingen van geringde Kokmeeuwen hierover uitsluitsel kunnen bieden.

Kokmeeuwen—kolonies zijn vaak van groot belang voor sterns. Zo broeden Grote Sterns vrijwel altijd in het midden van een Kokmeeuwen—kolonie. De grotere agressie van de Kokmeeuw jegens zowel grond— als luchtpreda— toren is hiervan de belangrijkste oorzaak. Ook Visdieven profiteren vaak van deze Kokmeeuw—buurbescherming.
Een nadeel van zo'n grote meeuwen-en-sterns-kolonie kan zijn dat predatoren juist door de grote hoeveelheden beschikbaar voedsel worden aangelokt. Met name ratten kunnen dan ook voor de Kokmeeuwen een in principe zeer geschikte broedlokatie totaal bederven. Bij de, sorns moeilijk te verklaren, achterui tgang van meeuwen— en sternkolonies op en rond Schouwen— Duiveland kan dit in sommige gevallen ook zeker een rol spelen.

Visdief

De Visdief is ook zo'n soort die in het begin van de eeuw veel talrijker was op het eiland dan tegenwoordig. Vooral de inlagen en kreekresten boden toen plaats aan enige duizenden broedparen. In de jaren zestig was dit aan— tal gedaald tot enige honderden broedparen.
Vanaf het einde van de jaren zestig is de toestand weer iets verbeterd. Sinds eind jaren zeventig broeden er jaarlijks enkele honderden broedparen op Schouwen—Duiveland. Toch is er sprake van een opmerkelijke schommeling in broedparen, meer dan 500 in 1982 en ruim 200 in 1984. Wat de achter liggende oorzaak van deze terugval is lijkt vooralsnog onduidelijk.

Kokmeeuw
Broedparen

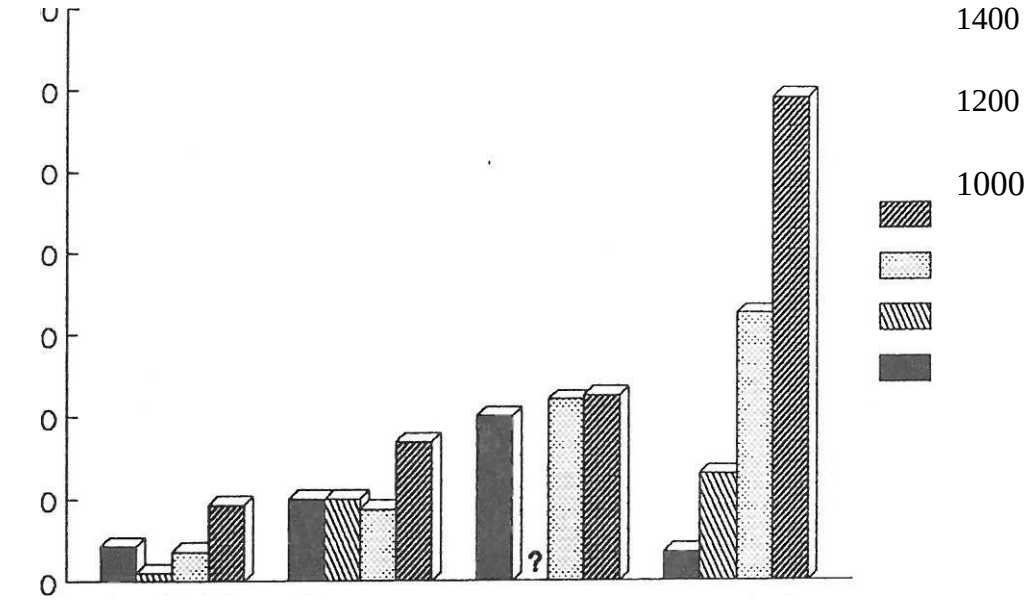

1400

1200

1000

1987

800

1986

1985

600

1984

400

200

Oudek.inl tlaauvsers cauwers ouwerkerk

Visdief

Broedparen .

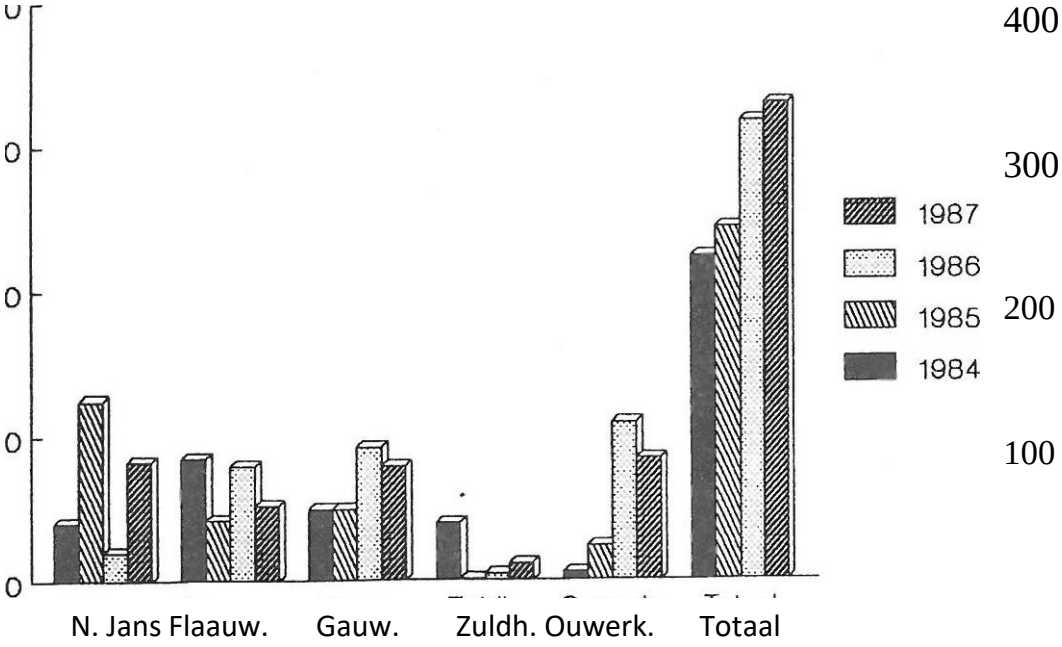

Visdief
Broedparen Schouwen-Duiveland

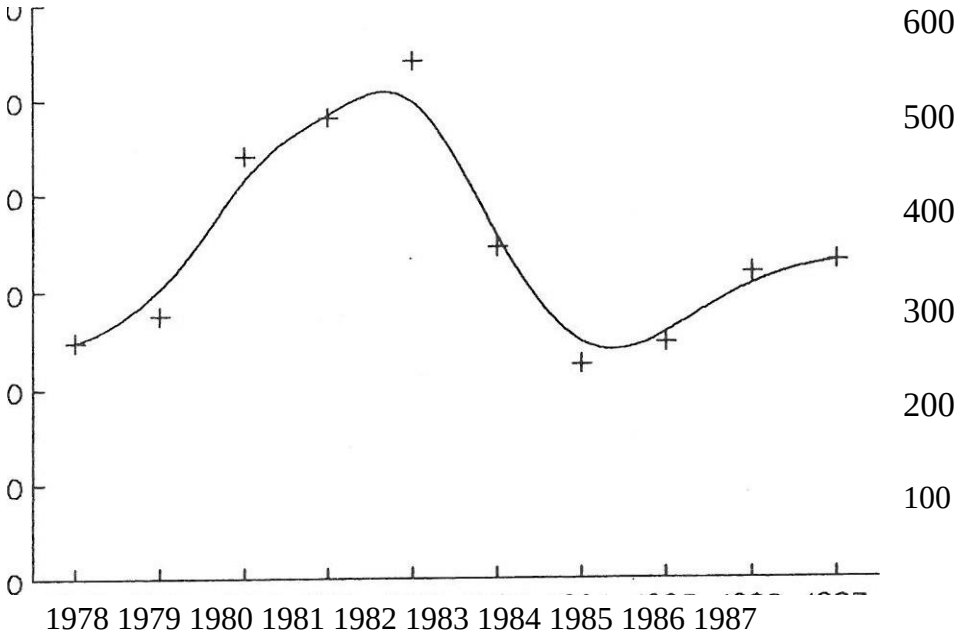

Wel gaat de laatste jaren het aantal weer omhoog. Dit komt voornarnelijk door het toenemen van de populatie Visdieven in de

Ouwerkerkse Inlaag, de Visdieven hebben hier tussen de Kokmeeuwen een goede broedplaats gevonden .
Het is opvallend om te zien dat de grote schommelingen in het aantal broed— paren op het eiland Neeltje Jans niet leiden tot een verandering in het totaal aantal broedparen. Mogelijk kiezen de vogels die op Neeltje Jans broeden in sommige jaren voor een andere broedplaats (onder invloed van verstoringen?) . Zo ging de afname op Neeltje Jans in 1 986 samen met een toename in de Flaauwers— en Cauwers—lnlaag.
De ontwikkelingen in de toekomst zullen afhangen van een gezond beleid in inlagen en op de voormalige werkeilanden in de Oosterscheldemonding. De plannen voor het eiland Neeltje Jans kunnen mogelijk leiden tot een permanente stabiele populatie Visdieven in de aan te leggen inlaag en op het vogelei land.

LITERATUUR

Berrevoets,C. , G. Janse en J. W. Vergeer. 1985. Broedvogeloverzicht Schouwen— Duiveland 1985. Sterna 29: 74-92.
Sluijter, T. C. J. en J. W. Vergeer. 1985. Broedvogeloverzicht 1984. Sterna
29: 4-11.
Vereniging tot behoud van NatuurmonumenÇen in Nederland/ Stichting het Zeeuwse Landschap. 1987. Natuurontwikkeling en natuurrecreatie op Neel— tje Jans. Rapport.
Vogelwerkgroep Schouwen-Duiveland, 1987. Broedvogel overzicht 1986. Sterna 32: 5-14.
Werkgroep Avifauna Natuur— en Vogelwacht Schouwen—Duiveland. 1987. De vogels van Schouwen-Duiveland. Zierikzee.

DE DWERGSTERN OP NEELTJE JANS, 1 979—1 987.

TED C.J. SLUIJTER

De Dwergstern is ontegensprekelijk een van de belangrijkste broedvogels van het eiland Neeltje Jans. De soort vestigde zich in 1 980 op Noordland (Sluij ter 1981) . Er broedden toen 1—2 paar. In 1983 moest vanwege mense— lijke activiteiten de kolonie aldaar verdwijnen. Gelukkig vond de dwerg—

stern een ander geschikt terrein op het eiland: een klein kiezel — schelpenstrandje aan de westkant van het Topshuis. 1984 was het topjaar voor de Dwergstern. De kolonie bereikte een aantal van 115 paar, op dat moment een van de grootste kolonies in West-Europa. Aan het succesverhaal kwam echter een eind. Predatie door de talrijk aanwezige ratten, versto— ring en een serie slechte voorjaren zorgden voor een gestaag dalende populatie. De Dwergstern zag het niet meer zitten op het eiland Neeltje Jans en vestigde zich elders, in het Deltagebied onder meer op de Greve— lingendam. Overigens is uit onderzoek gebleken dat de verplaatsings— dynamiek van de Dwergstern nogal gecompliceerd in elkaar zit, zeker ook bij de in het Deltagebied broedende exemplaren (Meininger, van Swelm & Swennen 1987) . Dit verplaatsen van de broedkolonies hangt samen met het

komen en verdwijnen van de geschikte plaatsen die alleen in dynamische milieus voorkomen.

In de onderstaande grafiek wordt de aantalsontwikkeling van de Dwergstern in de periode 1 980—1 987 op het eiland Neeltje Jans gegeven. Alle broedsels in 1985 en 1986 mislukten (m) .

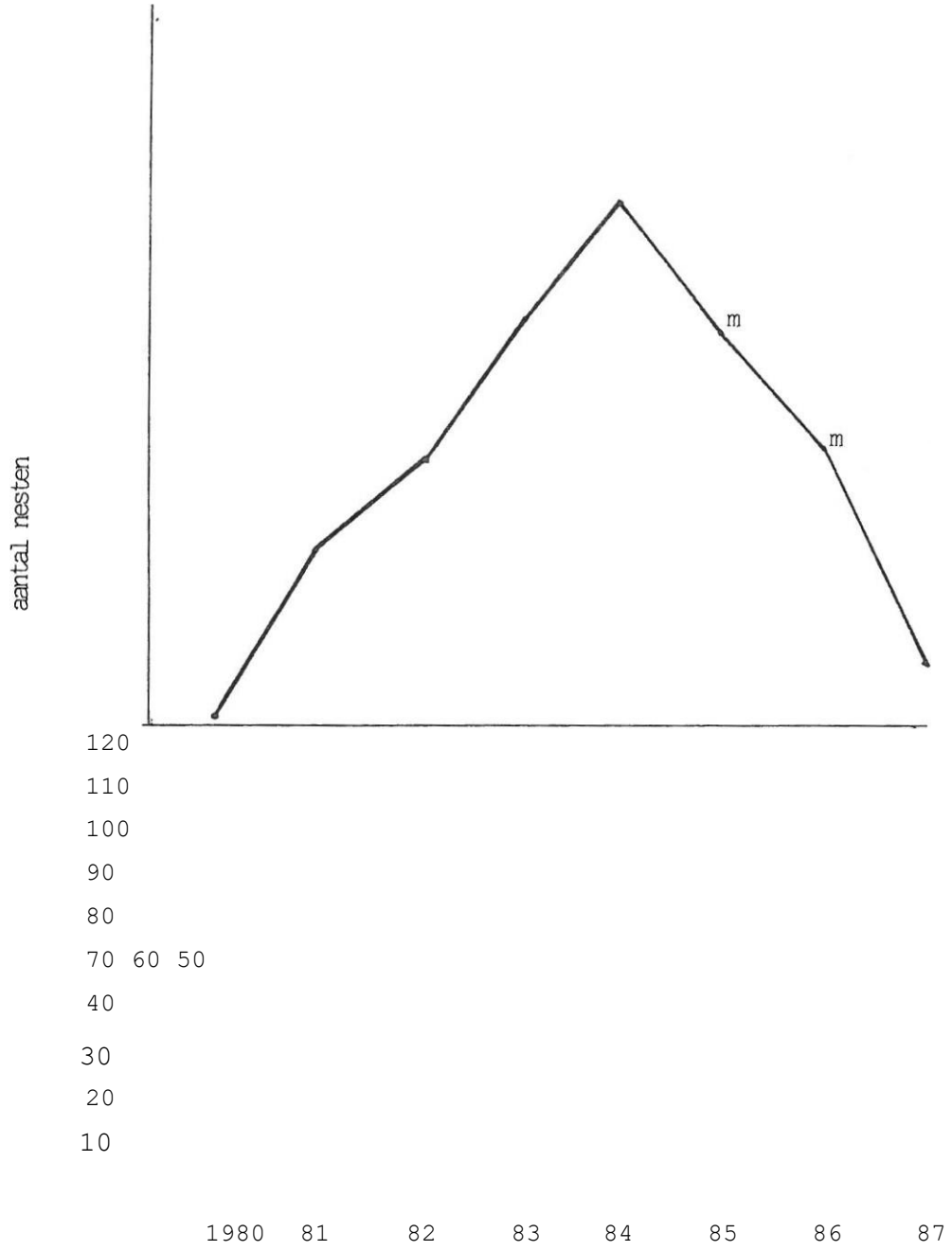

EILANDEN OOSTERSCHELDEMONDING 1 987

TED c. J. SLUIJTER

In het onderzoeksjaar 1 987 waren de voormalige werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat nog niet volledig ontsloten voor het publiek. Deze ontslui— ting geschiedde officieel op 5 november 1 987, toen Prinses Juliana de weg over de stormvloedkering opende.
Voor de meeste broedvogels was 1 987 het laatste relatief ongestoorde broedseizoen. Relatief, omdat toch enkele vervelende zaken plaatsvonden, waaronder het eierrapen door onbevoegden in de Zilver— en Kleine Mantelmeeuw— kolonie .

In 1987 is op de eilanden in de Oosterscheldemonding hard gewerkt aan het opruimen van alle nu overbodige zaken. Het werk aan de stormvloedkering is irnrners geklaard en de eilanden wachten op een nieuwe inrichting. In de diverse media zijn al heel wat inrichtingsalternatieven de revue ge— passeerd, hierop wordt later in dit verslag teruggekomen.

Dwergstern

De Dwergstern- en Visdiefkolonie op het kleine strandje ten westen van het Topshuis is dit jaar voorzien van een prima hekwerk, geplaatst door Rijks— waterstaat. Vervelend was alleen dat het moment van plaatsing te Iaat kwam. In de vestigingsperiode van de Dwergsterns, begin mei, was dit hek nog niet aanwezig en werden de volop kuiltjes draaiende vogels menigmaal door nietsvermoedende groepen scholieren verjaagd. Tot overmaat van ramp moes— ten de werklieden, die eind mei het hekwerk kwamen plaatsen, bij het gaten boren voor de palen gebruik maken van een lawaaiige motorboor. Het laatste restje hoop was toen wel verdwenen.
Gelukkig vond eind mei nog een vestiging plaats op een oude broedplaats op het eiland: een grindterrein aan de zeekant van Noordland. Uiteindelijk vonden hier 13—15 geslaagde broedgevallen plaats.
Het aantalsverloop van de Dwergstern op Neeltje Jans sinds 1 979 wordt in een ander artikel in dit rapport besproken.

Visdief

De hervestiging van de Visdief verliep succesvoller dan die van de Dwerg— stern. Na de definitieve verstoring bij het Topshuis bleek het zanddepôt aan het voormalige bouwputtencomplex een goede vervanger. Er vonden hier ruim 60 broedgevallen plaats. Ongetwijfeld is de rustige ligging debet aan dit succes.
Ook aan de Oosterscheldezijde van Noordland werden op een grindterrein ongeveer 15 nesten van Visdieven gevonden. Zelfs aan de Oosterscheldezijde van het eiland Roggenplaat hadden zich vogels gevestigd: acht nesten was het resultaat. Het totaal komt daarmee op 88—91 paar en het ongelukkig verlopen seizoen van 1986 kunnen we daardoor wat sneller vergeten.

Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw

De verstoring van diverse grote Zilvermeeuwenkolonies in de Delta -het rapen van eieren aldaar— begint zijn vruchten af te werpen!
Het eiland Neeltje Jans kent een aantal voor de Zilvermeeuw aantrekke—lijke broedplaatsen waar deze verstoring minimaal is. Met name het Damvak Geul (het t duingebied t) en de dijken van de voormalige bouwputten zijn erg geschikt en het is dan ook niet vreemd dat de aantallen broedparen van de Zilvermeeuw snel stijgen.
Het cyhisme in de eerste zin is waarschijnlijk terecht. Voor vele voge—laars is het een vaststaand feit dat pogingen om de Zilvermeeuwenstand op een plaats middels het rapen van eieren te beperken, kunnen uitmonden in een steeds grotere spreiding van de kolonies. Uitbreiding van de koIonies in de Grevelingen en op de eilanden zou aldus in de hand worden gewerkt. Het is daarom een goede zaak dat van overheidswege is besloten in 1987 geen eieren te rapen in de belangrijke kolonie van de Meeuwenduinen op Schouwen.

In het kielzog van zijn familiegenoot gaat het ook de Kleine Mantelmeeuw voor de wind op de eilanden in de Oosterscheldemonding: het aantal steeg van 13 broedparen in 1 983 tot 87—97 paar in 1 987.

Bontbek— en Strandplevier
In 1986 zijn op verschillende plaatsen op het eiland Neeltje Jans grote parkeerplaatsen met grind aangelegd. Deze plaatsen moesten tijdens de ingebruikstelling van de stormvloedkering op 4 oktober 1986 de vele auto's een plaats bieden. Na de ceremonie hebben deze plaatsen geen ver— dere funktie gekregen. Het is dan ook geen verassing dat het aantal broed— gevallen van deze twee plevieren, die bij voorkeur op dit soort plaatsen nestelen, toenam. Andere broedplaatsen waren het strandje bij het Topshuis en het terrein aan de zeezijde van Noordland. Opmerkelijk is het hardnekkig uitblijven van broedgevallen van deze soorten op het eiland Roggenplaat, dat op het eerste gezicht best geschikt broedbiotoop biedt.

Overige soorten
Met het afnemen van de grote hoeveelheden stortsteen op de eilanden dreigen ook de broedplaatsen van de Zwarte Roodstaart te verdwijnen. Rijks— waterstaat zal voorlopig nog wel enige hoeveelheden achter de hand houden om eventuele calamiteiten het hoofd te kunnen bieden. Er is dus nog hoop voor de soort, zeker gezien een waarschijnlijk broedgeval in een land— hoofd aan de zuidkant van de stroomgeul Schaar. Deze landhoofden zijn opgebouwd uit dezelfde stortsteen en zijn een permanent onderdeel van de kering.
De aanwezigheid van jachtaktehouders, drie stevige winters en myxomatose ten spijt blijft het Konijn een gewone verschijning op Neeltje Jans. Ook op het eiland Roggenplaat dartelen al flinke aantallen rond. Hier— onder bevinden zich nog steeds zwarte en witte exemplaren en allerlei mengvormen tussen deze en de echte t wilde r exemplaren. Dankzij de vele holen wordt voldoende broedgelegenheid geboden aan holenbroeders. De Bergeend en de Tapuit maken hier gebruik van, maar beide soorten ko— men slechts in zeer kleine hoeveelheden op de eilanden voor.
De insektenrijkdom van de vele kruidenrijke plaatsen op de eilanden zijn trekpleisters voor de Witte Kwikstaart. Voor de derde maal vond ook een broedgeval plaats van de Rouwkwikstaart.

On tbrekende soorten
Bij het totaaloverzicht vallen een paar ontbrekende soorten op. De Noordse Stern was voor het eerst in jaren niet aanwezig, er werden zelfs geen overvliegende exemplaren waargenomen. De Huismus die in 1 984 en 1985 met 1-2 paar aanwezig was bleef weg in 1986 en 1987. Het afbreken van de gebouwen bij de betoncentrale aan de rand van bouwput vier heeft de broedplaats doen verdwijnen. Misschien is het voor 1 988 geplande gebouwencomplex van Delta Expo bij bouwput vijf een potentieel e broedplaats .
Het grote restaurant met terras zal ongetwijfeld voedsel leveren.
Ondanks de voortschrijdende successie van Duindoorn en wilg op Darnvak Geul zijn nog steeds geen broedgevallen of territoria van de echte struweel vogels als Fitis en Heggemus vastgesteld. In 1 987 bleef het bij een enkele zangwaarneming van de Fitis (med. K. Leef tink) . Het lijkt echter slechts een kwestie van tijd voordat een van bovengenoemde soorten zich zal vestigen.
De twee Fazanten die nu al bijna twee jaar op het eiland Neeltje Jans verblijven en waarschijnlijk op eigen kracht het eiland bereikt hebben,

zijn nog steeds zonder gezelschap van vrouwelijke exemplaren. Ook deze vestiging lijkt slechts een kwestie van tijd (welke jager Iaat als eerste een paar vrouwtjes los? , want zo zal het wel weer gaan!) .

Toekoms t

In de inleiding is reeds gesteld dat het broedseizoen 1 987 betrekkelijk rustig kon verlopen. Hoe zal dit in 1 988 zijn? In ieder geval minder rustig. In de kerstvakantie van 1 987 werd Delta Expo overstelpt door duizenden bezoekers die met eigen auto 'eindelijk t het eiland opmochten. Overal en nergens kwam je mensen tegen.

Niet alle plaatsen op de eilanden Neeltje Jans en Roggenplaat zijn per auto te bereiken, integendeel, de beheerder (Rijkswaterstaat) laat slechts op weinige plaatsen autoverkeer toe. Het is echter duidelijk dat een aantal broedvogel soorten al door een geringe verstoringsgraad kan verdwijnen. Te denken valt aan de sterns en de plevieren. Deze soorten zitten ook nationaal gezien in de verdrukking, de aantallen nemen af.

Met het beëindigen van de Deltawerken vervallen ook grootschalige zandopspuitingen e.d. , geschikte broedplaatsen voor bovengenoemde soorten. We moeten bedenken dat wij mensen door intensivering van de recreatie langs de kust het verdwijnen van deze soorten uit het oorspronkelijke broedbiotoop, het strand, veroorzaakt hebben. Daarom hebben we nu de taak om voor deze vogels alternatieve broedplaatsen te scheppen.

Als de provincie Zeeland snel werk maakt van de in het rapport "Neeltje Jans, het karwei afmaken" gegeven mogelijkheden kan aan die taak op een goede wijze voldaan worden. Dit voorstel van Natuurmonumenten en Het Zeeuwse Landschap voorziet de aanleg op het eiland Neeltje Jans van

o.a. een inlaag, een kopjesduinenreservaat, een slufter en een vogel broedeiland. Een prima initiatief!

OVERZICHT EILANDEN OOSTERSCHELDEMONDING

Getelde gebieden	methode
1 eiland Neeltje Jans	karteer en nesten tellen
2 eiland Roggenplaa t	karteer en nesten tellen

tellers :
gebied 1&2: T. Sluij ter, m.b.v. C. Berrevoets, K. Leeftink, P. L. Meininger,
F. Schenk en J . W. Vergeer

	;iland reeltje jans CD	;iland oggenplaat 2
belvend wilde eend	0-3	2
scholelŒter	2-3	22-24
bontbekplev.	50-60	
strandplev.		
kievit	14—16	
stonrmeeuw	2	37
kl. mantelrn.	30-40	47
zilverœeuwJ	40—50	
visdief	1000-	8
dv•er9tem		
koekoek		
veldleeuwerik	1250	
graspieper		x
witte lQil<.	13-15	x
		3
	x	1
		1
	x	1
	5-	
ata.	7	
roodstaart		
tapuit kneu		
	x	

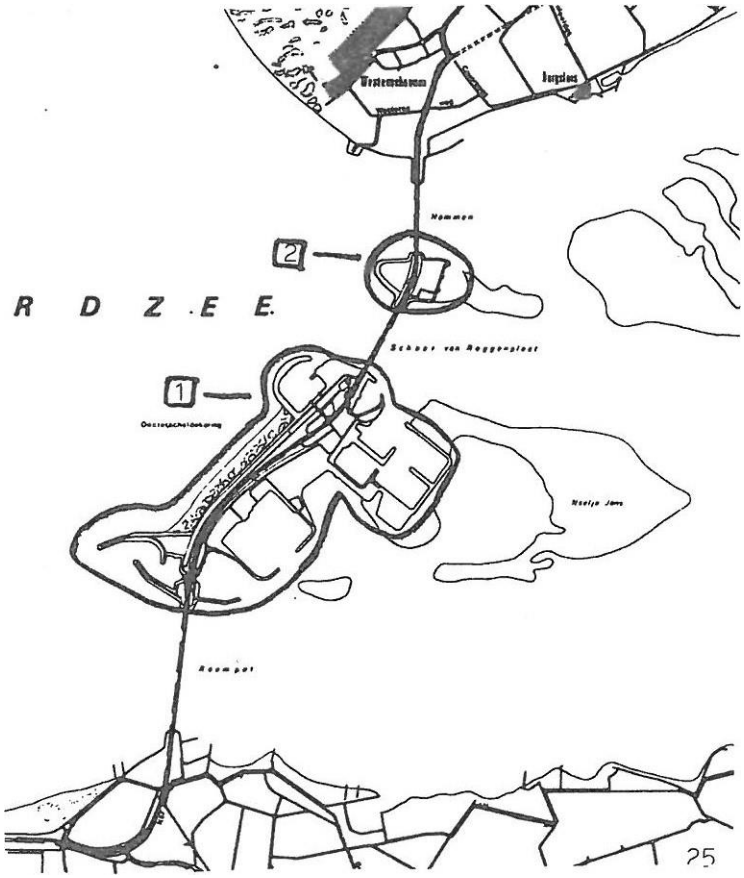

WESTHOEK 1987

JAN WILLEM VERGEER

Het broedseizoen 1987 was voor de Schouwse vogelaars niet zeer aangenaam; de koude en vooral de vele regen bemoeilijkte het inventariseren.

Mede hierdoor viel een wel voorgenomen hernieuwde inventarisatie van het terrein Moolenburgh in het water (1) . Het terrein werd slechts enige malen, en dan nog fragmentarisch, bezocht. Eind maart werden o.a. Houtsnip, Waterral en Goudvink waargenomen in het gebied(2) . Alleen van de Waterral werd later met zekerheid een territorium vastgesteld, in de rietputten achter de Eendenkooi. Begin mei werd een Fluiter gehoord in het bosje bij het huis van de familie Moolenburgh(3) . Daarna is het gebied helaas niet meer bezocht.
Ook in de Meeuwenduinen gingen de gewone inventarisaties niet door. Wel werden de daar aanwezige meeuwenkolonies dit jaar zeer uitgebreid geteld. In een binnenkort te verschijnen rapportage zal op de resultaten van die inventarisatie worden ingegaan.
Nog een afvaller ten opzichte van de vorige jaren is het Gadra—terrein. Twee kleine gebieden staan voor het eerst op de broedvogel lijst: de villawijk Burgh en 'Overtorentje , een klein bosgebied tegenover het gemeentehuis van Westenschouwen, dat tot de bezittingen van Natuurmonumen— ten behoort.

De gevolgen van de derde strenge winter op rij hebben duidelijk invloed op de broedvogel stand in de duinen. Soorten als Winterkoning, Koolmees en Groene Specht waren in 1986 licht in aantal gestegen, maar de winter van 1 986/87, en dan met name de late koudegolf, deed die stijging weer teniet. Daarmee zitten de meeste standvogels nog onder het niveau van het broedseizoen 1984.
De Bergeend lijkt de laatste jaren ook in aantal achteruit te gaan (fig. 1) .

fig. 1 . Aantal territoria Bergeend in vier gebieden in de Westhoek 1 985—87 (4)

	198	1986	987
Zeepe	24-29	25-34	17-24
Terrein De Jonge	8	5	3
Verklikkerpaden	2-3	1-2	0-1
Moermond	?	2	1

1 Moermond

De strenge vorst zal ook bij deze soort waarschijnlijk een rol spelen bij die achteruitgang; in de drie winters werden honderden dode exemplaren gevonden (5) . Niet duidelijk is of dit de enige reden voor de achteruitgang is. Misschien zal de Bergeend-populatie zich na een rustige winter weer herstellen, zoniet, dan is er blijkbaar meer aan de hand.
Met een andere holenbroeder, de Tapuit, lijkt het ook niet zo goed te gaan. Van een dramatische terugval is zeker (nog) geen sprake, bovendien zijn gegevens over deze soort helaas schaars. Aan dit laatste kan de komende jaren hopelijk wat gedaan worden.
Over het aantalsverloop van vooral zangvogels valt verder niet veel te zeggen. Sommige gegevens werden via de karteer, de meeste echter via de turf—methode verkregen. In veel gebieden, dit jaar vooral de Stichting Renesse en terrein De Jonge, lijken sommige soorten zangvogels nog onder— telt te worden. Hopelijk zal hierin de komende jaren verandering komen.

OVERZICHT WESTHOEK

Getelde terreinen

1	Moermond	
2	Stichting Renesse	
3	Slotbos Haamstede	
4	Zeepe	
5	Overtorentje	
6	Verklikkerpaden	
7	Terrein De Jonge	
8	Villawijk Burgh 9	
	Overig	

tellers :

gebied 1: K. Leef tink
gebied 2: M. van' t Hof
gebied 3: J . W. Vergeer
gebied 4: A. van Berchem,
gebied 5: A. van Berchem,
9 . diversen

gebied 6: K. Leef tink
gebied 7: P. van Dalsen
gebied 8: T. Sluij ter

me thode	
turf	G. Janse , K. Leef tink, H. Rikhof, T. Sluij ter, H. Walraven
turf	G. Janse , H. Rikhof, H.Wa1raven
karteer	
karteer	
karteer	
turf	
turf	
karteer	

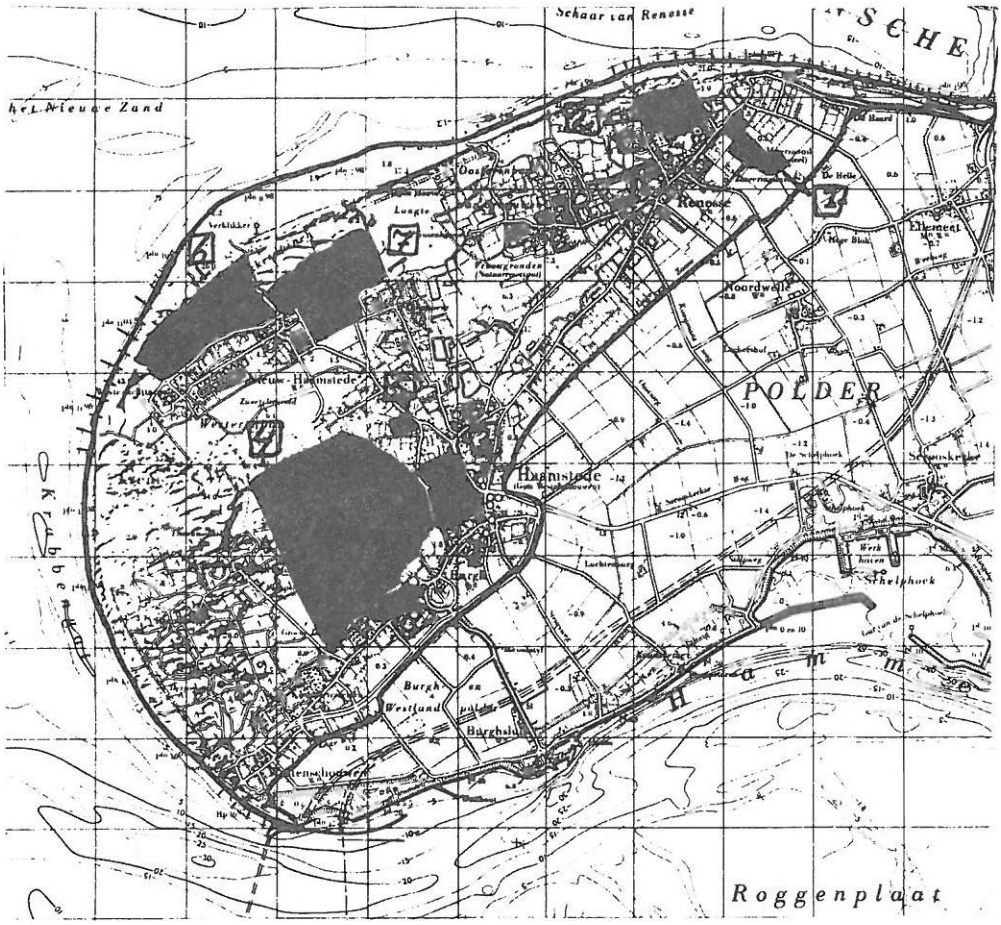

illaw.Burgh

er.De Jonge

erklikkerp.

lotbos

Stichting R.

Moermond

dodaars fuut	-			1 7-	—	-			
bergeend	-			24		-			
wintertaling	1					0-1			
wilde eend	-		3-5	22-		-			
slobeend	8-9		-	27		2			
kuifeend	-		-			-	1		
torenvalk	-		-	6-7		-	-		
boomvalk	-		-			-	3		3-2
patrijs	-		-			-	-		-
fazant	-		-			-	10-12		-
waterral	3-4		3-5			20	1		-
waterhoen	-		-				1		-
meerkoet	2-3		-	32-			1		-
scholekster			-	33			-		-
kievit			-			1 -	1		-
watersnip	1 -2		-		—	2	22		-
houtsnip	-		-	1 4—		-	8		-
wulp	-		-	1 6		-	3		-
stormmeeuw	-		-	5		-	4		-
kl . mantel	-		-	0-1		8	5		-
m .	-		-	0-1		-	-		-
zilvermeeuw	-		-	4-5	1	-	1		-
holenduif	2			1 0-			8-1		-
houtduif	4-5			1 2			0		0-1
turk se	1		22-						2
tor.	5		23						-
tortelduif	1 -2		0-1			1			-
koekoek	-		1 4—	27		0-1			-
steenuil	-		24			2			-
ransuil	-	-	2	1 9-		3	6		-
velduil	0-1	-	-	1 0		-	1		0-1
gierzwaluw	1	-	0-1	-		-	1		-
groene s p	-	-	-	1		-	-		-
. gr . b .	-	-	-	-		1	-		-
specht veld	-	-	5—6	-	3	-	5		-
leeuw .	-	-	4-5	2		-	2		-
boerenzw.	-	-	-	4	4	-	6		-
huiszwaluw	-	-	-	2		-	-		-
boompieper	1	-	-	-		-	6		-
graspieper	8-9	-	-	2-3		-	-		-
gele kwik .	3	6	-			-	4		1 2-1
witte kwik	1	-	-			-	1		5
winterkoning	0-1	-	0-			0-1	4		
heggemus	-	-	1		1 -				1 4—1
roodborst	-	-		1 4-	2	1 1	1		6
nachtegaal	-	-	1 7	1 5		-1	0-1		
gek r.	-	-	1 -	25		3	2		-
roodst.	-	-	2	1 3-		27-	4 1		- x
paapje	7-9	-		1 4		30			-
robotapu		-	1 -	26-		4-5	2—1		31 —39
tapuit merel		1	2	27		20	6		
		8	-						
		1	-						1
		1	-						-2
		-	15- 18						
		l m							

				10 18		13-14	18-22		

	Moermond	Stichting R.		Overtorentje	Verklikkerp.	ter.De Jonge	illaw.Burgh	overig
zanglijster	2		1	6 1 -2	2	8	1 1 1	x
grote lij s .			4 0-	1 1	3	1	7	x
spriharlza			1	2	5	1 2		x
rietzanger				61 -	1 1	2-4	2-3	x
bos r iza	4-		0- 1	1 2		2	0-2	x
ki .	5			1 3	1 -2	1	6-1	x
karekiet			1 0-	7—8	46-48	1 2-	0	x
spotvogel	1 2	3	1 3	0-1	2	1	1 1	x
braamsluip	1 3	1	3—5	8-1 0	6-7	3	- 1	x
. grasmus		1	1 6-	1 28-1 37		6	6	x
tuinfluiter		1	20	2	4—6	1 1		x
z w art kop		2	5—6	1 5	2-3	1	0-1	
f 1 u iter		1	1	11 2	x	5	1 1	x
tjiftjaf		4	3		1	5	- 1	x
fitis		6	20	1 2	-	6	6	x
goudhaantje		1	1 -2		-	4		x
gr . vlieg.		1		3	-	1 0-	0-1	x
staartmees		-	4		-	1 2	-	x
z w arte		3	2	22	-	1 0	3	x
mees		6	5-		4	5	x	x
pimpelmees		2	1 1		0-1	1	-	x
koolmees		-	0		1	5	1	x
boomkrulper		1			-	4	-	x
wielewaal		1	I 5—25			-		x
		-	-			1		x
gr.klauwier		3	3-4			5		x
VI . gaai		6	0-1			1		x
ekster kauw		2	-			5		x
zw . kraai		-	0- 1			1		x
spreeuw		1				-		x
huismus		1				1		x
ringmus v		-						x
ink								
groenling								
put ter si								
j s kneu								
barmsijs								
goudvink								
rietgors								

KREKEN, WELEN EN POLDER 1 987

COR BERREVOETS

In 1 987 werden weer een aantal kreken en welen op het eiland geïnventariseerd. In dit verslag zullen de trends in de gebieden die al meerdere jaren zijn onderzocht worden besproken. Daarnaast in dit verslag nog een beeld van de inventarisatie in Schuddebeurs en een aantal t losse t meldingen uit de polder.

Drie gebieden die al jarenlang geteld worden zijn: Steenzwaan, Dijkwater en de Kreken bij Ouwerkerk. Het Dijkwater en de Kreken van Ouwerkerk kenmerken zich door een bebossing rond een kreekrest. De Steenzwaan is een meer op zichzelf staand geheel van een door vochtig grasland omgeven kreekrest.

Allereerst de zangvogels. Na een forse terugval in 1985 en een licht herstel in 1986 zien we nu het verdere herstel van de Winterkoning. Het is bijzonder interessant om te zien dat de soort dergelijke dalingen in het aan— tal broedparen snel weer opvangt. Verder lijkt er een stabiele situatie te ontstaan rondom deze kreekresten. De Ekster is eigenlijk de enige soort die nog verder in aantal lijkt te stijgen. Zoals verwacht lijkt dit verder geen negatief effect op de zangvogel bevolking te hebben.

In de 35 jaar na de watersnoodramp van 1953 hebben de broedvogel populaties in deze kreekrest—gebieden wel een verandering doorgemaakt. In de jaren na de ramp trokken deze, toen nog zilte, gebieden veel steltlopers aan. Inmiddels is de populatie broedende steltlopers sterk gereduceerd. De Iaat— ste jaren is sprake van een stabiele situatie, de aantallen lijken niet verder te dalen. De Kokmeeuwen die broeden in de ook in 1953 ontstane Inlaag bij Ouwerkerk gaan de laatste jaren snel in aantal vooruit. Ook de Visdiefjes doen het hier steeds beter, al was er dit jaar bij deze soort een geringe terugval die veroorzaakt werd door het slechte weer. Mogelijk broedde er dit jaar een Zwartkopmeeuw tussen de Kokmeeuwen. De soort werd in mei twee maal gesignaleerd .

Naast de nu behandelde gebieden zijn er dit jaar ook een aantal gebieden onderzocht die zeker niet jaarlijks geteld worden. De bosgebieden Hees— terlust en Mon Plaisir in Schuddebeurs vallen in deze categorie; vergelijken met voorgaande jaren is dus moeilijk. Wel is al lange tijd bekend dat in Heesterlust een Blauwe reiger—kolonie huist, in 1 980 werden hier 47 nesten geteld. Nu werd ontdekt dat de Blauwe Reiger—kolonie zich aan het verplaatsen is. Naast een kleine kolonie in Heesterlust bleken de reigers zich ook gevestigd te hebben op Mon Plaisir. Het totaal aantal nesten bedroeg 28, het broedsucces was bij de Mon Plaisir—groep redelijk. Verder kenmerken beide bosgebieden zich door een doorsnee—broedvogelbe— vol king met als kenmerkende soorten: Winterkoning, Tuinfluiter en Kool — mees. Opvallend is het geconstateerde territorium van de Boomkruiper, het eerste op Schouwen—Duiveland buiten de Westhoek na 1953.

Bij alle gegevens dient in ogenschouw genomen te worden dat het een slecht inventarisatieseizoen was vanwege de weersomstandigheden.

OVERZICHT KREKEN, WELEN EN POLDER

Getelde gebieden	methode
1 . Kreken en Inlaag Ouwerkerk	turf en nesten tellen
2. Dijkwater	idem
3. Steenzwaan	idem
4. Geule Oosterland	turf
5. Weel Noordgouwe	turf
6. Sasput	
7. Mon Plaisir Schuddebeurs	karteer
8. Heesterlust Schuddebeurs	karteer
9. ged.Kape11eweg Scharendijke	?
10. Aquadelta Bruinisse tellers : gebied 1 : R. van Loo gebied 2: R. van Loo gebied 3 : R. van Loo gebied 4: R. van' t Hof gebied 5: J . Everaers gebied 6: J. Everaers	turf
gebied 7: F. de Rooij & J. W. Vergeer gebied 8: F. de Rooij & J.W. Vergeer	
gebied 9: H. Ravesteijn gebied 10. C. v.d. Brugh	

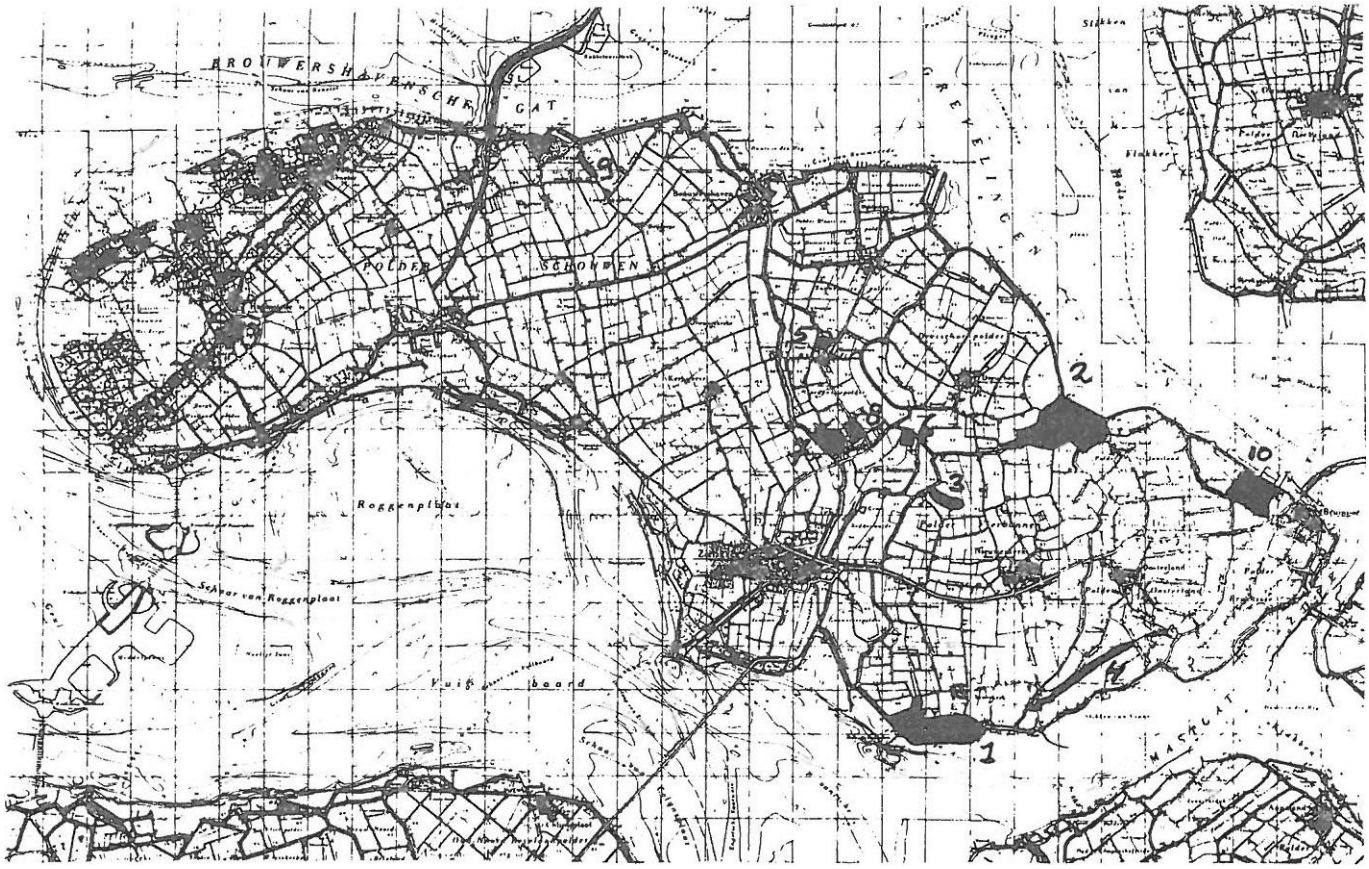

	K. en I. Ouwerkerk	Dijkwater	Steenzwaan	Geule Oosterland	Weel Noordgouwe	Sasput	Mon Plaisir	Heesterlust	Kapelleweg Schar.	Aquadelta Bruinisse
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
fuut blauwe rejer	–	10	–	–	–	–	18	–		
Imobbelzwaan	2	–	–	–	–	–	bergeend 16		8wilde eend	
	42	27	14–16	–	–	1	2	–	15--25	
			2	2	0–1	–				
slobeend loifeend		11	2 7	5	x	x				
torenvalk patrijs fazant		25	18 7	1	–	–	–	–	–	–
waterhoen	17	6meerkoet		4	0–1	x	0–1	–	–	2
	14	1	13	–	–	–	–	–	–	–
scholekster	32	6kluut		–	1	–	–	–	–	–
bontbekplev.	1			2	–	–	3	4	–	3–5
strandplev.	–			2	x	x	1	–	–	1
kievit	18	12	1-2 4	8	–	x	1	–	–	3–5
		–grutto tureluur	2	5	1	–	–	–	–	–
	10	12	4 3	1	–	–	–	–	–	–
zwartkogreeuw	0-1	–	2	–	–	–	–	–	–	–
kokmeeuw	1180	97	– 6	5	6	–10	–	–	–	–
zilvermeeuw	4	–		–	visdief noordse		–	–	–	–
stem 3		–holenduif	3	1			–	–	–	–
				–			–	–	–	–
houtduif	–	8–9	–	–	–	11–1	2			2
	1-2 turkse tortel	2	–	–	–					
			–	–	–					
			–	–	–					
			–	–	–					
–	–	–	–	–	0–1 1-2 –		3-5 tortelduif 12			
x	–	–	–	–7-10 2–6		1koekoek	–	2-3 ransuil	–	
	1-2	–								
gierzwaltn	6	groene	–	–	–	specht grote b.	specht	–		–
	3-4	1	2	–	–	–	–veldleell„eri-k x		–		–
		1	–	–	–	–				–
boerenzwa11N		4	–	4	– –	–	–	–	7	–
huisma11N	x	–	=	=	–x	–	–	–	–	x x
graspieper	3		–	5	1	–	–	–	–	x
	WJikst. witte kwikst.	4	2	–	3 –	–	1-2	0–1	1	–
winterkoning	14	3	1	1	–	–	7	21	–	–
			–	–						4–5
heggemus	12			–	–					
nachtzwal		–		–	–					
		1		–	–					
		2		–	–					
		x		–	–					
		–		1	8	–	–	–	–6-8	
	5	–roodborst	1							
tapuit										
	11	12	3tafeleend	–						

	K. en I. Ouwerkerk	Dijkwater	Steenzwaan	Geule Oosterland	Weel Noordgouwe	Sasput	Mon Plaisir Schuddebeurs	Heesterlust Schuddebeurs	Kapelleweg Scharendijke	Aquadelta Bruinisse
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
zanglijster	x	x	-	-	-	-	3-5	7-8	2	x
grote lijster	2	1	-	-	-	-	0-1	3	-	-
sprihariza	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
bosriza	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
kleine kar.	12	7	3	3	-	-	-	-	-	8-12
grote kar.	0-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
spotvogel	3	1	-	-	-	-	0-1	-	1	4-6
braamsluiper	-	2	-	-	-	-	1	-	0-1	1-2
grasmus	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-
tuinfluiter	4	3	-	-	-	-	11-13	6-8	2	6-10
										1-2

tuinfluiter 11-13 6-8 2 6—10

zwartkop10 tjiftjaf - - - - 6 1

fitis8-12 grauwe vlieg. 2 - - - staarüneet}0-1 -

1

pimpelmees5-9 8 2 - - - - 5-9 - 1-2 - -

1-3 12 2 - - - - kco]lœes12 2 -

1815 - - boarkuiper wie13Naa11-2 - -

VI eai1-2 elŒter 5 2 - - -

m.kraai spreeuw 7 3 - - - - 33 - -

2

28 8 - - - - 2 10 x

2 4 - 1 - - 4

- - - - - - - -

- - - - - - 2 2 -

groenling putter sijs - - - - - - - 1 1-2

- - - - - - 16 3 1

goudvink rietgors - - - - - - 23 2 - 5—10

- - - - - - 0-1 - 1

- - - - - - - -

Overige gegevals•. Qrgeving Sirjansland , - - - - -

Bruine Kiekendief . 1

Naterskreek Zonnanaire,Bruine Kiekendief , 1

Polder Haarstede Bruine Kiekendief , 1

ZILTE GEBIEDEN 1987

GERARD JANSE

Inlagen en karrevelden de tybische zilte binnendijkse gebieden van Schouwen— Duiveland. Met name langs de zuidkust van het eiland bevindt zich een flink aantal van deze gebieden. Inlagen zijn gebieden die ingesloten lig— gen tussen een buitendijk en een daarachterliggende binnendijk. Door kleiwinning ten behoeve van dijkaanleg in het verleden is er een laag maaiveld ontstaan. Kenmerkend voor de inlagen is dan ook hun vochtige karakter. Door kwelwater is er een zilt tot zout milieu ontstaan. Op Noord—Beveland zijn de meeste inlagen zoet, op Schouwen is dat alleen het geval bij de Westenschouwse Inlaag—oost.
Karrevelden zijn dicht bij de kust gelegen, vochtige weilanden, die vaak ook een zilt tot zout karakter hebben. Dit gaat zeker op voor alle karre— velden langs de Schouwse zuidkust. Langs de noordkust vinden we bij Scha— rendijke een karreveld—complex dat een wat zoeter karakter draagt. In de broedvogel bevolking van de zilte en zoete karrevelden komen de verschillen tussen de twee typen naar voren.

Ook dit jaar is er weer een totaal —broedvogeloverzicht van deze voor Schouwen—Duiveland zo belangrijke gebieden. In de inventarisatie van dit jaar ontbreekt echter de Cauwers-lnlaag, zij het dat de belangijke soor— ten als Kokmeeuw en Visdiefje wel geteld zijn.
In de Flaauwers— en Weeversinlaag en de Spuiboezem doet de Kokmeeuw het goed. Hun aantal is gestegen van 184 paar in 1 986 naar 338 paar in 1987. Wat het broedsucces betreft verging het de Kokmeeuw minder fortuinlijk, de broedsels in de Flaauwers—lnlaag en de Spuiboezem mislukten zelfs al— Iemaal. De aantallen broedende Visdieven in de Flaauwers— en Weevers— Inlaag daalden verder van 80 tot 52 paar. De verruiging van de broedplaatsen alsmede de slechte weersomstandigheden van deze zomer zouden oorzaken voor deze achteruitgang kunnen zijn. Ook hebben de werkzaamheden in 1 985 aan het grote eiland in de Flaauwers niet het beoogde effect gehad. Het eiland is nu weliswaar beter geisoleerd tegen grondpredatoren, maar aan de verruiging is geen halt toegeroepen.
De broedvogel aantallen in de Prunje van 1986 zijn niet te vergelijken met die van 1987. Dit jaar werd alleen de Prunje ten zuiden van de provinciale weg geteld. Met name voor een soort als de Grutto zou het interessant zijn geweest om een totaaloverzicht van dit gebied te vergelijken met het resultaat van 1986.
In de Koudekerkse Inlagen is de Kokmeeuwenstand in een jaar ook meer dan verdubbeld, van 72 naar 185 paar. Het gaat de soort momenteel duidelijk goed op Schouwen—Duiveland (zie het artikel van Berrevoets)
.
Een bijzonder broedgeval in 1 987 was dat van de Kemphen op de karrevelden tussen Suzanna [1] s en Cauwers—lnlaag. Hier werd een vrouwtje met pullen waargenomen. De soort was eind jaren zestig als vaste broedvogel van het eiland verdwenen.
Op de [T] Slikken van Bommenede' broeden nog steeds een aantal kritische pioniersoorten. In het broedvogeloverzicht van 1 986 werd al reeds over de grote waarde van dit gebied voor broedvogels gesproken. Helaas heeft men de slagboom aan het begin van het terrein nu geheel verwijderd. Door het slechte weer is de verstoring door toeristen nu nog minimaal geweest. Een noordwesterstorm midden in het broedseizoen heeft grote delen van de slikken overspoeld, zodat vele legsels verloren zijn gegaan. Toch is er later in het seizoen nog een goed resultaat geboekt. Verheugend is vooral dat soorten als Strandplevier, Bontbekplevier en Kluut het goed blijven doen. Verder heeft er een

paartje Visdief X Noordse Stern en twee paartjes Noordse Stern gebroed. Ook waren er weer twee paar Dwergsterns aanwezig, die met goed gevolg gebroed hebben.

OVERZICHT ZILTE GEBIEDEN

Getelde terreinen	methode
1 Inlaag Westenschouwen —oost	turf
2 Inlaag Westenschouwen —west	idem
3 Inlaagje Burghsluis	idem
4 Koudekerkse Inlagen	idem
5 Weevers Inlaag	idem
6 Flaauwers Inlaag	idem
7 Spui boezem Flaauwers	idem
8 Prunje—zuid	idem
9 Karrevelden Suzanna	idem
1 0 Suzanna r s Inlaag	idem
1 1 Inlaag Havenhoofd	idem
1 2 Zuidhoek Inlagen	idem
1 3 Karrevelden Scharendijke	idem
1 4 Slikken Bommenede	idem
1 5 Haven en Schor Bommenede	idem

tellers :

gebied 1 : T. Sluij ter

gebied 2: T. Sluij ter

gebied 3 : T. Sluij ter

gebied 4.. J . Beijersbergen en F. Schenken

gebied 5.. J . Beijersbergen en F. Schenken

gebied 6.. J . Beijersbergen en F. Schenken

gebied 7.. J . Beijersbergen en F. Schenken

gebied 8.. J . Beijersbergen en F. Schenken

gebied 9 : G. Janse

gebied 1 0 .• G. Janse

gebied 1 1 :J . van Felius

gebied 12:J . van Felius

gebied 1 3 : H. Ravesteijn

gebied 1 4.• G. Slob, aanvullingen van J . Everaers en G. J anse

gebied 1 5 : C. de Kraker en G.Slob

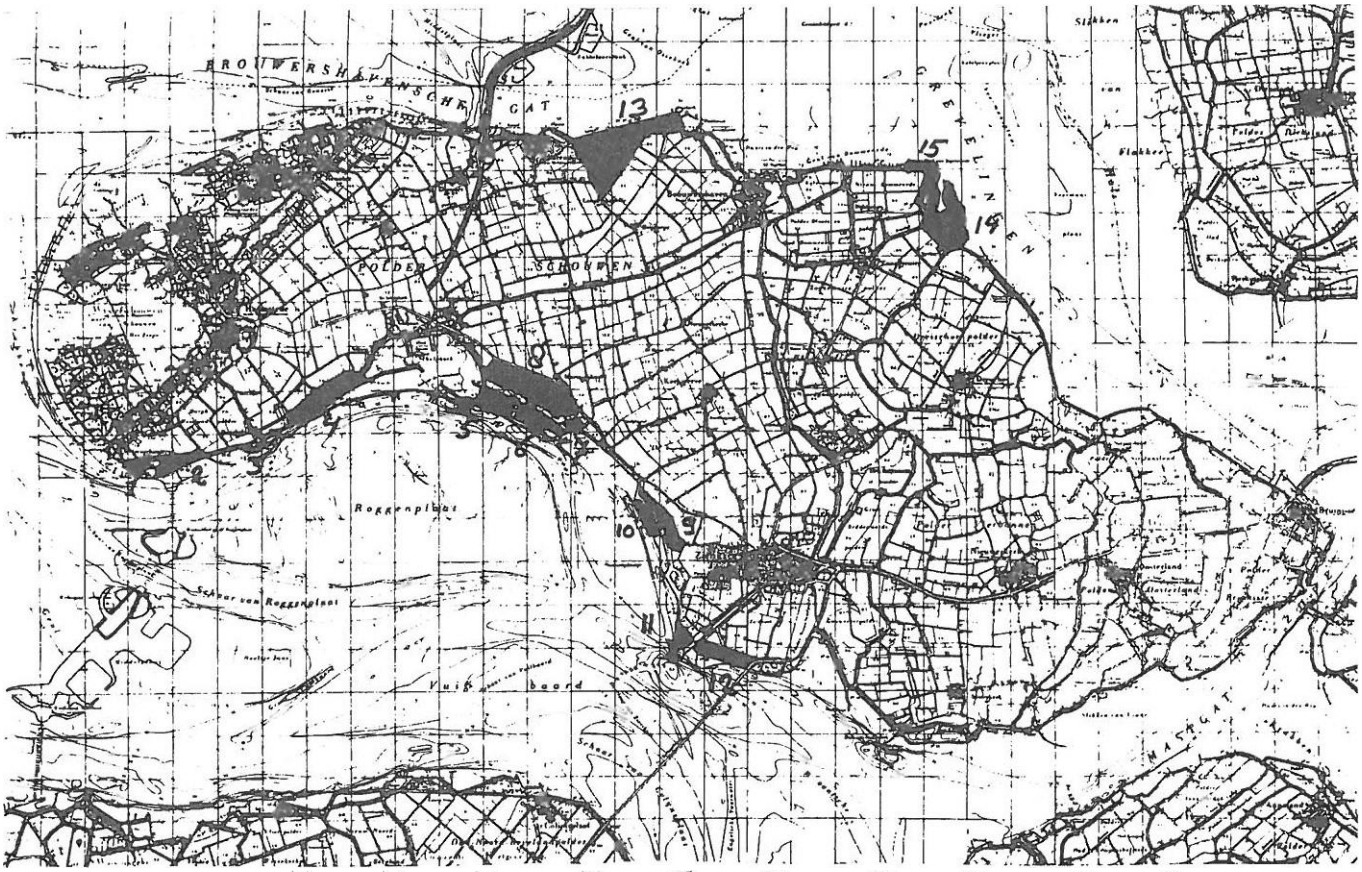

	1 Inl.Westensch.oost	2 Inl.Westensch.west	3 Inl. Burgtsluis	4 Koudek. Inlagen	5 Weevers Inlaag	6 Flaauwers Inl.	7 Spuibozem Fl.	8 Prunje-zuid	9 Karrevelden Suzan.	10 Suzanna's Inlaag
knobbelzwaan	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
bergeend	–	1	–	7	3	3	1	2	2	1
krakeend	–	–	–	1	1	1	–	–	–	–
wintertaling	0-1	0-1	–	1	2	–	1	–	–	–
wilde eend	9-10	7-8	1	16	9	14	5	6	3-4	2
slobeend	–	–	–	11	2	3	1	1	–	0-1
kuifeend	–	–	–	2	16	13	–	–	–	1
patrijs	–	–	–	2	–	–	2	2	–	–
fazant	1	3	–	–	–	–	–	–	–	–
waterhoen	–	1-2	1	3	2	1	1	2	–	–
meerkoet	–	2-3	0-1	1	4	2	–	–	–	–
scholekster	4-5	10-11	1	26	8	8	2	18	3	7

26 18

kluut 4—6 5-6 2 61 – 17 – 14 7 12 bontbekplev.

– – 2

strandplevier 2

– – – – – – 26-7 3 –kievit 5-7 20-22 –

0-1 163 2 524 4-6 2 grutto1 10 2tureluur 5 3

12-15 0-1 – 404 3 515 9 38 – – 4

– – – – – –

kokrneew.l – – 185 250 50 zilvermeeuw – – – –

–visdief' – – 12 40 12 noordse stem – – – – – –

noordseXvisd. – – dœr>tern – – – – –

– – –

	Inlaag Havenhoofd	Zuidhoek Inlagen	Karreveld en Scharendijke						
houtduif koekoek veldleeuwerik x	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Xboerenmann –graspieper	–	–	–	–	–	–	–	–	–
x	–	1	–	?	?	?	–	?	3	–
IQilGt. x	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	?	?	?	?	?	x	x
witte l«ikst. ?tapuit bosrietzanger	–	–	–	4	2	1	2	4	–	–
2-3 –kleine kar. –	–	–	–	–	–	–	–	?	–	–
	–	–	–	–	3	–	–	1	–	–
tuinfluiter –	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
fitis koolmees ringws kneu rietgors	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	?	?	–	4	2	–	–	4	–	–
	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–

knobbelzwaan	–	–	–	1	–
bergeend	1	6–8	8	6	3
krakeend	–	–	–	–	–
wintertaling	–	–	0–1	–	–
wilde eend	4–5	8–10	30	11	3
slobeend	–	1	–	4	–
kuifeend	–	2	–	1	–
patrijs	–	1	4–7	1	–
fazant	2	2	10	x	–
waterhoen	–	2	2	–	–
meerkoet	–	4	–	–	1
scholekster	10–12	20	8	23	–
kluut	5–7	15	8	22	–
bontbekplev.	2–4	6–8	1	8	2
strandplevier	8–10	4–5	–	15	–
kievit	5	15	7	44	–
grutto	1	2–3	2–3	1	–
tureluur	8–10	12	9	25	–
	1 1	12	13	14	15

Overige gegevens:

Inlaag Levensstrijd
kluut : 6
strandplevier : 3
(P.L. Meininger)

Cauwers Inlaag
kokmeeuw : 400-500
visdief : 80
(P.L. Meininger)

Karrevelden Cauwers
kemphen : 1
(F. de Rooij)

Spuikom Viane
kluut : 5
(P.L. Meininger)

kluut : 6 strandplevier : 3 (P. L. t'Eininger)

Catwers Inlaag kolaneellôl : 400-500

visdief : 80 waterhoen (P. L. Meininger)

kenphen : 1 kluut (F. de Rooij) bcntbekplev.

Spuikan Viane

fazant 10

meerkoet scholekster 10-12 20 Karrevelden Cauwers

strandplevier
kievit kluut : 5 grutto 2-3 (P. L. Meininger) tureluur 25

1<01anee1JN	–	10-12	–	35	–	–
zilverrneeuw	–visdief	–	10-12		3	–
	–noordse stem	–noordseXvisd.	–		2	–
					1	–
dwergstern	houtduif 5	koekoek 10	veldleeuœrik 5		2	–
bcerenmaluw	–				2	
					3	
					x	
					–	
						–
graspieper gele IQilŒt.	6-8	8--1 0	20-25	x		
	–					

witte WJil<st. _tapuit1-2	–	sprinldl. riza. –		–				
	–		–	–				
bosrietzanger _kleine lar.	–	–	1	–				
	–		–	5				
tuinfluiter –	–		5	–	–	–	–	1
fitis koolmees ringns	–		4	–	–	–	2	–
ekster kneu				–	–	1	1	–
				–	–	–	1	–
				–	–	–	–	1
				–	–	–	5	–
				–	–	–	4	–

Geraadpleegde literatuur bij de overzichten van 1987 (inclusief literatuur bij t De Dwergstern op Neeltje Jans) .

Berrevoets,C. , G. Janse en J.W. Vergeer. 1985. Broedvogeloverzicht Schouwen— Duiveland 1985. Sterna 29: 74-92.

Marteijn, E.C. L. en J.W. Vergeer. in prep. Vogelsterfte langs de Schouwen— Duivelandse kust in de winters 1984/85, 1985/86 en 1986/87.

Meinininger, P. L. , N. D. van Swelm & C. Swennen. 1987. Biometrie, rui en herkomst van Dwergsterns Sterna al bi frons in het Deltagebied.
Limosa 60: 75-83.

Sluijter, T.C.J. 1980. Broedgegevens 1 980. Sterna 24: 138-142.

Sluij ter, T.C.J. 1981 . De Neeltje Jans als broedplaats voor Dwergstern en Visdief in 1 980—81 . Sterna 25: 75—78.

Sluijter, T.C.J. 1982. Broedvogels van Schouwen 1981 . Sterna 26: 4—6.

Sluij ter, T.C.J. 1983. De broedvogels van de Schouwse natuurgebieden in 1982. Sterna 27: 55—61 •

Sluij ter, T.C.J. 1984. Broedvogeloverzicht Schouwen-Duiveland 1983. Sterna 28: 30-37.

Sluij ter, T.C.J. en J. W. Vergeer. 1985. Broedvogeloverzicht 1984. a 29:4—1 1 .

Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland & de stichting het Zeeuwse Landschap. 1987. Natuurontwikkeling en Natuurrecreatie op Neeltje jans. Rapport.

Vergeer, J. W. 1987. De broedvogels op de terreinen van de familie Moolen— burgh. De Zeelieven 3: 36—44.

Vogelwerkgroep Schouwen—Duiveland. 1987. Broedvogeloverzicht 1986. Sterna 29; 4—1 1 .

Werkgroep Avifauna Natuur— en Vogelwacht Schouwen-Duiveland. 1986. De vogels van Schouwen-Duiveland. Zierikzee.

Noten bij 'Westhoek 1 987

f 1) zie Vergeer 1987.

2) mond. med. K. Leef tink

3) mond. med. K. Leef tink

4) broedverslagen 1 985—1 987, Sterna 5) Marteijn & Vergeer in prep.